

Nr 14.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till åtgärder för hästavelns främjande m. m.; given Stockholms slott den 10 januari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 januari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, följande.

Inledning.

I årets statsverksproposition (nionde huvudtiteln, punkterna 48—51) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för budgetåret 1947/48 beräkna

dels till Statens hingstdepåer och stuteri för avlöningar ett förslagsanslag å 400 000 kronor, för omkostnader ett förslagsanslag å 250 000 kronor och för byggnadsarbeten ett reservationsanslag å 150 000 kronor,

dels ock till Hästavelns befrämjande ett reservationsanslag å 1 400 000 kronor.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga dessa anslagsfrågor.

Genom beslut den 11 maj 1945 bemyndigades chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande särskilda åtgärder för främjande av ridhästaveln. Med stöd av detta bemyndigande tillkallades såsom sakkunniga andra kammarens andre vice talman, lantbrukaren O. L. Carlström, praktiserande läkaren, medicine licentiaten A. V. Aaby-Ericsson och fältveterinären på fältveterinärkårens reservstat J. F. Wilhelmson. De sakkunniga, vilka antogo benämningen 1945 års utredning rörande åtgärder för ridhästavelns befrämjande, ha den 6 juni 1946 avgivit betänkande med förslag till åtgärder för främjande av ridhästaveln m. m. (SOU 1946: 45).

I betänkandet har föreslagits, att bidrag i ett flertal olika avseenden skola utgå dels under fjärde huvudtitelns anslag till remonteringen, dels under nionde huvudtitelns omkostnadsanslag för statens hingstdepåer och stuteri, dels ock under sistnämnda huvudtitels anslag till hästavelns befrämjande. I betänkandet har ävenledes föreslagits, att vissa ändringar måtte vidtagas i gällande bestämmelser angående utlåning från statens hästavelsfond och statens lånefond för inköp av nordsvenska avelsston. Över utredningens betänkande ha yttranden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, riksräkenskapsverket, överbefälhavaren, chefen för armén, arméförvaltningen, 1945 års försvarskommitté, statens bakteriologiska laboratorium, statens veterinärmedicinska anstalt, hushållningssällskapens förvaltningsutskott, Svenska ridsportens centralförbund, Jockeyklubben, Svenska fullblodsavelsföreningen, Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen, De svenska lantliga ryttaföreningarnas centralförbund, Svenska travsportens centralförbund, Föreningen nordsvenska hästen och riksdagsmannen N. Holmström i Gävle. Över sistnämnda förenings yttrande ha sedermera infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen och arméförvaltningen.

I detta sammanhang torde jag få anmäla dels lantbruksstyrelsens skrivelse den 31 augusti 1946 med förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår för hästavelns främjande, dels ock vissa andra framställningar i ämnet.

Lantbruksstyrelsen har i sin skrivelse hemställt, att medel måtte anvisas med vissa i det följande närmare angivna belopp dels till avlöningar, omkostnader och byggnadsarbeten vid statens hingstdepåer och stuteri, dels ock till hästavelns befrämjande. Över framställningen om anslag för byggnadsarbeten har utlåtande avgivits av byggnadsstyrelsen.

Med sin berörda skrivelse har lantbruksstyrelsen överlämnat dels en den 11 maj 1945 dagtecknad skrivelse från Föreningen skogsarbeten med begäran om bidrag med 5 000 kronor till instruktions- och upplysningsverksamhet angående hästhovvården i Norrbotten, vid vilken framställning fogats av Norrbottens läns hushållningssällskap avgivet yttrande och en av läraren i hovbeslag och hovens sjukdomar vid veterinärhögskolan, numera professorn

E. Åkerblom upprättad promemoria, dels ock en den 20 december 1945 dagtecknad framställning från Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap med hemställan om åtgärder för åstadkommande av bidrag till ambulera-
rande hovslagarverksamhet. Styrelsen har anhållit ej mindre att till stuteri-
väsendets fond måtte avsättas ett belopp av 3 840 400 kronor än även att
av de fonden tillförda medlen ett belopp av 235 000 kronor måtte ställas till
Kungl. Maj:ts förfogande för tillgodoseende av diverse ändamål, ägnade att
främja hästaveln. Över förevarande framställning har statskontoret avgivit
infordrat utlåtande.

I skrivelsen den 31 augusti 1946 har lantbruksstyrelsen tillika hemställt, att
till statens lånefonder för inköp av ädla avelsston, för inköp av avelshingstar
av ardenerras och för inköp av avelsston av nordsvensk ras måtte för bud-
getåret 1947/48 anvisas anslag å tillhopa 360 000 kronor. Statskontoret har
avgivit utlåtanden även över förevarande framställningar.

Styrelsen har därjämte i skrivelse den 11 september 1946 anhållit, att å till-
läggsstat för budgetåret 1946/47 måtte för vissa byggnadsarbeten vid Ströms-
holms hingstdepå anvisas tillhopa 10 000 kronor.

I skrivelse den 1 oktober 1946 ha Hushållningssällskapens ombud hem-
ställt, att för vissa hästar, som funnits förtjänta att premieras, måtte utdelas
skådepenningar av silver i stället för sådana belöningstecken av vitmetall,
och i skrivelse den 7 oktober 1946 har Svenska ridsportens centralförbund
anhållit om anslag å 75 000 kronor för inköp av tävlingshästar till de olym-
piska spelen i London 1948. Utlåtande har avgivits, över framställningen
från Hushållningssällskapens ombud av lantbruksstyrelsen och över central-
förbundets framställning av chefen för armén.

Slutligen har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 30 november 1946 beträf-
fande den under räkenskapsåret 1946/47 upplupna avkastningen av statens
hästavelsfond föreslagit att, sedan ett belopp av 4 800 kronor lagts till fon-
dens kapital, återstoden av den beräknade avkastningen eller 32 000 kronor
finge av Kungl. Maj:t disponeras till åtgärder för hästavelns främjande.

Innan jag övergår till att närmare redogöra för de olika anslagsäskandena,
torde vissa uppgifter böra lämnas beträffande landets hästbestånd samt be-
hovet av och tillgången på hästar, lämpade för krigsbruk.

Landets hästbestånd.

Angående utvecklingen av landets hästbestånd har *utredningen* i betänkan-
det anfört i huvudsak följande.

I äldre tider motsvarade landets hästbestånd krigsmaktens fordringar av-
sevärt bättre än vad nu är fallet. Den glesa hebyggelsen och de långa av-
stånden krävde snabba och rörliga hästar. De stalliga åtgärder, som tid ef-
ter annan vidtogos för att befrämja hästaveln, tillkommo också huvudsak-
ligen i syfte att tillgodose landets behov av krigshästar. En stark påverkan
har landets hästavel alltid rönt utifrån genom import av avelsdjur av olika
raser. I södra Sverige blevo under 1800-talets första hälft de varmblodiga

hästarna de förhärskande. I mellersta Sveriges gränstrakter mot Norge och i Norrland rönt utvecklingen samtidigt ett starkt inflytande av den gudbrandsdalska rasen i Norge, ett förhållande som bestått intill sista tid och som gör att den nordsvenska och den gudbrandsdalska hästen i härstamningshänseende kunna betraktas som identiska.

Under åren före sekelskiftet inträdde emellertid på grund av jordbrukets intensifiering en förändring. Såsom dragare framför djupgående och större jordbruksredskap erfordrades tyngre hästar med lugnt temperament och i allt större omfattning anskaffades tunga kallblodiga hästar av ardenneras genom import från kontinenten. Samtidigt ställde den stegrade skogsdriften liknande krav i landets skogsbygder. Från det att landets hästbestånd i äldre tid alltså utgjorts av för krigsmakten mycket lämpliga hästar, till stor del av varmblodigt slag av ridhästtyp och i övrigt av nordsvenska hästar samt korsningsprodukter mellan dessa raser, har sedermera skett en förskjutning mot tyngre kallblod, mindre lämpliga och ofta olämpliga som krigshästar, framför allt för ridbruk.

Från början av 1900-talet ha landets hästar blivit alltmer rastypiska samt kunna numera hänföras till någon av följande tre raser (rasgrupper), nämligen varmblodig, nordsvensk eller ardenner. Landets hästbestånd beräknas till omkring 600 000 hästar och sammanlagda antalet inom landet år 1945 födda föl utgjorde cirka 41 700. Icke mindre än 33 000 av dessa voro fallna efter ardennerhingst, medan antalet avkomlingar efter nordsvenska och varmblodiga hingstar utgjorde 6 900 respektive 1 800. Bland de varmblodiga fölen äro härvid inräknade 600 föl, som äro fallna efter oldenburgska hingstar eller varmblodiga travarhingstar eller ha kallblodiga ston till mödrar samt därför icke kunna hänföras till ridhästaveln. I procent uttryckt innebära dessa siffror, att icke mindre än närmare 80 procent av landets hästavel utgöres av ardenneravel, drygt 16 procent av nordsvensk avel och något mer än 4 procent av varmblodig avel, varav endast knappt 3 procent av egentlig ridhästavel.

Beträffande aveln med varmblodiga hästar har utredningen framhållit, att denna avel bedreves i Götaland och Svealand, huvudsakligen å mindre jordbruk, samt att varmblodiga hästar, med undantag för gotlandsruss, premierades i hela riket. Om aveln med gotlandsruss icke medräknades, förekomme tre olika slag av varmblodsavel. Utredningen har härom anført.

Den varmblodiga ridhästaveln uppbäres av den statliga hingsthållningen, som omfattar omkring 10 fullblods- och 120 halvblodshingstar. Dessutom finnes ett tiotal premierade, av privatpersoner ägda fullblods- och halvblodshingstar. Statshingstarna, som äro uppställda på hingstdepåerna å Flyinge och Strömsholm, utstationeras under betäckningssäsongen i bygder, där varmblodig avel bedrives. Rekryteringen av landets halvblodshingstar sker huvudsakligen genom uppfödning vid statens stuteri å Flyinge. För denna uppfödning finnes vid stuteriet ett fyrtiotal avelsston. Den egna produktionen av halvblodsföl kompletteras genom inköp av hos enskilda uppfödare utvalda föl. Efter årliga utgallringar bruka omkring tio av de sålunda uttagna fölen godkännas som beskällare vid fyra års ålder och utplaceras vid depåerna som ersättare för avgångna halvblodshingstar. Dessutom ha i enstaka fall inköpts äldre inhemska eller importerade halvblodshingstar.

Fullblodshingstarna användas icke enbart till fullblodsston utan även till halvblodsston och utöva härigenom inflytande på halvblodsaveln, som kontinuerligt måste tillföras fullblod för att halvblodshästarna skola kunna bibehålla sin ädelhet och de egenskaper, som göra dem särskilt lämpliga som

ridhästar. Det anses, att minst en fjärdedel av stambästarna vid armén böra vara fallna efter fullblodshingstar för att behovet av särskilt goda ridhästar skall vara tillgodosett. För att tillräckligt antal kvalificerade fullblodsbeskällare skola kunna produceras inom landet är det nödvändigt att tid efter annan från utlandet anskaffa en särskilt framstående fullblodshingst.

Landets varmblodiga ridhästavel är den enda avelsgren, som frambringar hästar av utpräglad ridhästtyp. Tillgången på varmblodiga ston inom ridhästaveln är emellertid liten och det är framför allt denna avelsgren, som särskilt genom kavalleriets nedskrivning gått starkt tillbaka.

Aveln synes vara på god väg att konsolideras mot en inhemsk svensk halvblodshäst, lämplig som ridhäst vid armén. Någon ändring beträffande avelsriktningen inom remontaveln torde därför icke böra ske.

Hästar av oldenburgsk avel äro de tyngsta av alla hästar, som räknas till varmblod och rasen står på gränsen till kallblod. Denna avel bedrivs i mellersta Sverige med omkring 15 hingstar, samtliga ägda av staten. Då det i landet finnes endast ett fåtal renrasiga oldenburgska ston, har aveln karaktär av korsningsavel, som huvudsakligen bedrivs med ardennerston.

Om den oldenburgska aveln gå meningarna starkt isär. Den mest gängse uppfattningen, till vilken utredningen även ansluter sig, är att den oldenburgska aveln till övervägande del skapar hästar, som äro mindre lämpliga för krigsbruk.

Aveln med varmblodiga travare av amerikanskt ursprung är den tredje avelsgrenen med varmblod. Avelsgrenen har liten omfattning. Omkring 275 föl produceras årligen av premierade varmblodiga travarhingstar. I den mån aveln skrider framåt, kan denna avel bliva en ökad tillgång för den mobiliserade armén.

Den nordsvenska aveln premieras, såsom utredningen i betänkandet anført, i hela landet med undantag för Malmöhus län samt har sin största utbredning i Norrland samt i Kopparbergs, Värmlands, Älvsborgs samt Göteborgs och Bohus län. De främsta nordsvenska hästavelslänen vore Jämtlands, Västerbottens och Värmlands län. Inom andra län i södra Sverige ände nämnda bildade den nordsvenska aveln icke några sammanhängande avelsdistrikt utan förekomme därstädes endast i sporadisk omfattning.

Utredningen har om denna avelsgren vidare anført.

I landet finnas omkring 400 nordsvenska hingstar, därav nio staten tillhöriga beskällare, vilka utstationeras från depåerna på samma sätt som varmblodshingstarna. Genom tillkomsten år 1901 av den med statsmedel understödda, av Gävleborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Västernorrlands läns hushållningssällskap gemensamt ägda, å kronoegendomen Vången i Jämtland belägna hingstuppfödninganstalten är den nordsvenska hingstrekryteringen nöjaktigt tillgodosedd. Till Vången inköpas årligen 30—35 utvalda hingstföl, som kvarstanna å anstalten till fyra års ålder. De hingstar, som godkännas som beskällare, försäljas då på offentlig auktion. Mindre nordsvenska hingstuppfödninganstalter finnas dessutom vid Norenberg i Värmland och vid Umeå lantmannaskola. Även dessa anstalter åtnjuta statsunderstöd. Enskild uppfödning av nordsvenska hingstar har liten omfattning.

På grund av sin rörlighet, uthållighet, hållbarhet och framkomlighet under svåra terrängförhållanden betraktas den nordsvenska hästen som den bästa draghästen för armén. Under beredskapstiden har den på grund av bristen på varmblodiga hästar också fått göra tjänst som ridhäst. I sistnämnda hänseende kan den givetvis icke mäta sig med varmblodiga hästar av ridhästtyp.

I betänkandet har framhållits, att landets hästavel dominerades av ardenneraveln. Beträffande denna avelsgrens geografiska utbredning har omnämnts, att aveln premierades i hela riket med undantag för Kopparbergs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. I betänkandet har ytterligare anförts.

I landet finnas omkring 1 150 premierade ardennerhingstar, som i jämförelse med hingstar av andra raser i medeltal tillföras ett större antal ston. Ardenneraveln arbetar under gynnsamma ekonomiska förhållanden. Några särskilda statliga åtgärder till avelsgrenens befrämjande utöver den statliga premieringen samt bidrag till stamboksföringen ha i regel icke förekommit.

Ardenneraveln grundas på från Belgien införda importerade hästar. Till en början infördes små och torra bergsardennerhingstar, som parades med södra och mellersta Sveriges lantrasston. Senare kommo importerna att utgöras av mäktigare hingstar. För närvarande dominerar den tunga slättlandstypen landets ardenneravel. För skogsbygderna söker man emellertid få fram en lättare och rörligare ardennerotyp.

Ardennerhästen är en utpräglad tyngre kallblodshäst, vilket tar sig uttryck framförallt i stor kroppsmassa och tyngd. Den har ett mycket lugnt temperament och ställer ringa krav på hästvana hos sina vårdare och körare. Livslängden, slitstyrkan och härdigheten hos ardennerhästen kunna dock icke mäta sig med samma egenskaper hos varmblodiga eller nordsvenska hästar. Som draghäst för armébruk har den lättare ardennerhästen visat sig vara fullt användbar.

Ur krigsmaktens synpunkt är det ett önskemål att ardenneraveln i den utsträckning, som med hänsyn till näringslivets krav är möjligt, inriktas mot den lättare, hårda och rörliga typen.

Utredningen har slutligen i detta sammanhang omnämnt, att korsningshästar mellan ardennerhästar samt varmblodiga eller nordsvenska hästar numera förekomme endast i ringa antal, huvudsakligen i områden, där nordsvenska och ardenneravelsområden stötte samman. Dessa korsningshästar vore i allmänhet hårda och hade goda rörelser samt vore ur mobiliseringssynpunkt en god tillgång för krigsmakten.

Behov av och tillgång på för krigsbruk lämpliga hästar.

Ur betänkandet må återgivas följande av utredningen lämnade uppgifter angående behovet av och tillgången på varmblodiga hästar.

Utvecklingen har, såsom tidigare framhållits, lett till en stark förskjutning mot det tunga kallblodet, vilken utveckling varit till nackdel för krigsmakten. Ur krigsberedskapssynpunkt är det mindre tillfredsställande, att näringslivets och krigsmaktens intressen i många avseenden äro skilda.

Enligt av de sakkunniga inhämtade yttranden från chefen för armén och från arméförvaltningen föreligga emellertid för närvarande icke några svårigheter att anskaffa ett tillräckligt antal varmblodiga hästar för att arméns fredsbehov av ridhästar skall bliva tillgodosett. Svårigheterna hänföra sig till anskaffningen av hästar till krigsorganisationen. I arméns hästbestånd ingå 4 766 stamhästar och den årliga remonteringen beräknas till 489 remonter. År 1945 voro endast omkring 700 privatägda varmblodiga ridhästar uttagna

för mobiliseringsändamål. Dessa hästar återfinnas till största del: i I. militärområdet (Skåne) och i IV. militärområdet (Stockholm). Möjlighet att tillgodose krigsmaktens mobiliseringsbehov förefinnes således endast i ringa utsträckning i fråga om varmblodiga ridhästar.

Utredningen har beträffande kallblodiga hästar vidare anført.

Armén äger omkring 11 000 ackordshästar och 350 stambästar för dragbruk. Av dessa äro ungefär 200 varmblodiga och de övriga kallblodiga. Det stora flertalet hästar i krigsorganisationen får alltså anskaffas genom uttagning och rekvisition av kallblodiga hästar.

Chefen för armén har i sitt yttrande uttalat, att de nordsvenska hästarna under beredskapstiden varit användbara såsom ridhästar under vinterförhållandena i Norrland. Ett ianspråktagande av ridbara kallblodiga hästar återverkar dock på anskaffningen av draghästar. I regel äro nämligen de ridbara kallblodiga hästarna också de bästa draghästarna.

Vid bedömande av tillgången på ridbara hästar eller krigsdugliga hästar öfverhuvud taget bör vidare hänsyn tagas icke blott till det omedelbara behovet för arméns första uppsättning vid mobilisering utan också till det avsevärda behov, som uppkommer under pågående krig för ersättning av avgångna hästar. Enligt gängse beräkningsgrunder måste krigsmaktens hästbestånd inom kortare tid än ett år helt förnyas genom tillförsel av hästar från hemorten.

Det har från arméförvaltningen meddelats, att tillgången för uttagning av kallblodiga hästar, lämpliga för krigsbruk, icke är god, i all synnerhet icke med tanke på hästuttagningen under krig. Därvid har nämnts flera ogynnsamma omständigheter. I södra Sverige har vid de verkställda uttagningarna varit ett vanligt förhållande, att mindre och medeltunga hästar finnas på de mindre gårdarna, medan herrgårdarna hålla sig med större hästar, som ofta äro mindre lämpliga för krigsbruk. Kommunernas hästuttagningsnämnder, som skola tillvarataga näringslivets intressen, framställa därför ofta det kravet, att de enstaka hästarna på mindre gårdar skola undantagas från uttagningen. I södra Sverige äro de mindre och lämpligaste hästarna för den skull svåråtkomliga. Det har också framhållits, att inom vissa områden praktiskt taget icke finnas några hästar av lämplig typ, särskilt icke kallblodiga hästar, som äro ridbara. Inom olika militärområden kunna icke heller hästuttagningsområden med lättare hästar alltid ställas till exempelvis ett kavalleriregementes depås förfogande. Med hänsyn till transportförhållanden och mobiliseringstider måste hästarna såsom draghästar tilldelas närbelägna truppförbandsdepåer, som icke ha behov av ridbara hästar. Ett exempel härpå äro de nordsvenska avelsområdena i Bohuslän och Dalsland, tillhörande III. militärområdet, vars kavalleriregemente är förlagt till Skövde. Truppförbandens mobiliseringstider äro i hög grad beroende av transporter- na av uttagna hästar till mobiliseringsorterna. Ju jämnare uttagningen kan läggas över landet, desto bättre för dessa transporters smidiga ordnande. Sammanfattningsvis har från arméförvaltningen framhållits, att tillgången på lämpliga kallblodiga hästar i södra Sverige, framförallt ridbara sådana, är i hög grad beroende av den nordsvenska hästavelns förekomst och omfattning i olika landsdelar.

I landet födas varje år omkring 6 900 föl, som ha nordsvensk hingst till fader. Reduceras denna siffra med 10 procents avgång under de tre första levnadsåren, finnas i varje fyraårsklass 6 200 hästar. Med ledning av uppgifter rörande avgång i olika åldrar, hämtade ur Skandinaviska kreatursförsäkringsbolagets statistik, kan beräknas, att årsklasserna 5—12 år, till vilka uttagningen hänför sig, omfatta sammanlagt 45 000 hästar. På grund-

val av uppgifter rörande antalet betäckningar i lantbruksstyrelsens »meddelanden angående den med statsmedel understödda hästpremieringen m. m. under år 1944» har en beräkning givit vid handen, att sistnämnda hästar i approximativa tal fördela sig på olika militärområden sålunda: I. militärområdet (Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Kronobergs och Jönköpings län) 2 250, II. (Gävleborgs, Jämtlands och Västernorrlands län) 18 000, III. (Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län) 6 900, IV. (Stockholms stad och län, Södermanlands, Östergötlands, Uppsala och Västmanlands län) 2 700, V. (Örebro, Kopparbergs och Värmlands län) 8 300, VI. (Västerbottens och Norrbottens län) 6 600 och VII. (Gotlands län) 250 hästar. Fördelningen har skett med ledning av hästarnas födelseort. Enär handel med nordsvenska hästar mellan olika landsdelar förekommer i mindre utsträckning än med ardennerhästar och varmblodiga hästar, kunna uppgifterna i stort sett anses lämna en tillförlitlig bild av de nordsvenska hästarnas förekomst i landet. Alla dessa hästar stå självfallet icke till förfogande för uttagning. Erfarenheten har visat, att man får räkna med högst en fjärdedel. Räknas med denna siffra i södra Sverige skulle för uttagningen därstädes finnas följande antal nordsvenska hästar inom respektive militärområden: I. 490, III. 1 500, IV. 590 och V. 1 790. Dessa tal visa god överensstämmelse med anteckningar om rastillhörighet i arméförvaltningens hästuttagningsregister. Vid jämförelse med siffror för krigsmaktens mobiliseringsbehov av ridbara kallblodiga hästar och än mer om hänsyn toges till hela behovet är uppenbart, att läget icke är gynnsamt. Den övervägande delen av draghästar utgöres för närvarande av särskilt utvalda ardennerhästar.

Beträffande hästtillgången i Norrland (II. och VI. militärområdena) finnas inga svårigheter att med lätta kallblodiga hästar (nordsvenska) fylla krigsmaktens första mobiliseringsbehov av ridhästar. Tillgången på för krigsbruk lämpliga hästar — jämväl draghästar — är emellertid liten. Erfarenheter från hästuttagningen ha givit vid handen att, när krigsmaktens mobiliseringsbehov är fyllt, praktiskt taget inga lämpliga hästar stå till förfogande för hästersättningen under krig. Detta förhållande beror på den jämfört med södra Sverige ringa totala hästtillgången i landsdelen. Norrland är landets största underskottsområde i fråga om hästar. Av brukshästarna äro mera än 50 procent ardennerhästar, till största delen införda från södra Sverige och ofta olämpliga för krigsbruk. Som en erfarenhet från besiktningarna för hästuttagningen har också meddelats, att hovvården är försummad, särskilt i Norrlands inland, och att denna omständighet bidragit till att hästarna därstädes i stor utsträckning icke kunna tagas i anspråk.

Statens hingstdepåer och stuteri.

För innevarande budgetår ha de för dessa statliga inrättningar — Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå — avsedda medlen å riksstaten upptagits å två särskilda förslagsanslag, det ena för avlöningar och och det andra för omkostnader. För byggnadsarbeten vid depåerna och stuteriet har för samma budgetår upptagits ett särskilt reservationsanslag.

Avlöningar. För detta ändamål är i riksstaten för budgetåret 1946/47 uppfört ett förslagsanslag å 342 300 kronor. Kungl. Maj:t har för statens hingstdepåer och stuteri fastställt dels den 26 maj 1939 personalförteckning (statsliggaren s. 762), dels ock den 10 maj 1946 följande

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	44 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	4 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	171 000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	»	1 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	32 700
6. Kristillägg, <i>förslagsvis</i>	»	34 900
7. Provisoriskt lönetillägg, <i>förslagsvis</i>	»	49 500
8. Barntillägg, <i>förslagsvis</i>	»	4 000
Summa kronor		342 300.

I skrivelsen den 31 augusti 1946 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att avlöningsanslaget för nästa budgetår måtte höjas med 8 300 kronor till 350 600 kronor.

Beträffande styrelsens anslagsberäkning må anföras följande.

Av det beräknade medelsbehovet, 350 600 kronor, avse 42 900 kronor avlöningar till ordinarie tjänstemän, 4 640 kronor arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 180 000 kronor avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 1 600 kronor särskilda förmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, 33 300 kronor rörligt tillägg, 35 500 kronor kristillägg, 49 660 kronor provisoriskt lönetillägg och 3 000 kronor barntillägg.

Minskningen av ordinarieposten med 1 300 kronor sammanhänger med beräknade löneklassförändringar.

Arvodet posten har uppräknats med 240 kronor för provisoriskt avlöningstillägg till hushållerskan vid Flyinge hingstdepå och stuteri.

Av ökningen under icke-ordinarieposten avse 1 300 kronor förhöjda ersättningar till de vid depåerna anställda hovslagarna till följd av omreglerade taxor, 450 kronor skrivhjälp och vikarier åt bokhållarna vid depåerna, 2 000 kronor tillfällig arbetskraft, 75 kronor ersättning för mistad förmån av fri sjukvård åt hushållerskan och hovslagaren vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt hovslagaren vid Strömsholms hingstdepå under förutsättning att dessa befattningshavare innehade sina befattningar den 1 juli 1941, samt 5 250 kronor beräknade löneklassförändringar.

Posterna rörligt tillägg, kristillägg och provisoriskt lönetillägg ha uppräknats med respektive 600, 600 och 160 kronor.

Slutligen har posten barntillägg med hänsyn till medelsåtgången för ändamålet nedsatts med 1 000 kronor.

Omkostnader. För innevarande budgetår är för detta ändamål uppfört ett förslagsanslag å 153 600 kronor. Kungl. Maj:t har den 10 maj 1946 fastställt omkostnadsstat för statens hingstdepåer och stuteri (statsliggaren s. 763).

I skrivelsen den 31 augusti 1946 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att ifrågasvarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med 163 500 kronor. Styrelsens beräkning av medelsbehovet framgår närmare av följande uppställning, i vilken uppställning till jämförelse medtagits beloppen i gällande omkostnadsstat.

	Gällande omkostnads- stat kronor	Lantbruks- styrelsens förslag kronor
<i>Utgifter.</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	2 000	2 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	15 000	20 500
3. Expenser:		
a) Lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	6 100	7 000
b) Övriga expenser, <i>högst</i>	5 000	5 000
4. Övriga utgifter:		
a) Beklädnad, <i>förslagsvis</i>	8 000	8 000
b) Bränsle, <i>förslagsvis</i>	5 000	5 000
c) Furage, <i>förslagsvis</i>	120 000	120 000
d) Lantbeskällares underhåll, <i>förslagsvis</i>	64 000	68 000
e) Byggnaders underhåll, <i>förslagsvis</i>	16 000	23 000
f) Inventariers underhåll, <i>förslagsvis</i>	9 000	10 500
g) Jordbruket, <i>förslagsvis</i>	9 000	10 500
h) Hästskötarskola	2 500	2 500
i) Häst- och fölinköp	40 000	40 000
j) Hästsjukvård, <i>förslagsvis</i>	1 500	1 500
k) Utskylder och utgifter i övrigt, <i>förslagsvis</i>	19 500	21 500
Summa utgifter	322 600	345 000
<i>Inkomster.</i>		
1. Hyres- och arrendemedel samt såld gräskörd m. m.	36 000	44 000
2. Sålda hästar	37 000	36 000
3. Språngavgifter	88 000	96 000
4. Inkomster i övrigt	8 000	5 500
Summa inkomster	169 000	181 500
<i>S a m m a n d r a g.</i>		
Utgifter	322 600	345 000
Inkomster	169 000	181 500
Nettoutgift	153 600	163 500

Beträffande posten häst- och fölinköp må anmärkas, att för innevarande budgetår av medel, som avsatts till stuteriväsendets fond, ett belopp om 200 000 kronor ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för inköp av fullblodshingstar till statens hingstdepåer och stuteri (1946/47: IX. E. 5) samt att lantbruksstyrelsen i skrivelsen den 31 augusti 1946 hemställt ej mindre att för sistangivna ändamål måtte av sådana medel för budgetåret 1947/48 anvisas ett till 50 000 kronor nedsatt belopp än även att dispositionsrätten till vad som vid utgången av budgetåret 1946/47 kunde återstå odisponerat av det belopp å 30 000 kronor, som för budgetåret 1942/43 ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för inköp av stambeskällare för Flyinge hingstdepå och stuteri, måtte utsträckas att omfatta jämväl budgetåret 1947/48.

Utredningen har beträffande nämnda post framlagt förslag avseende dels ökat inköp av varmlodiga hingstfölar för en kostnad av omkring 35 000 kronor dels ock inköp av nordsvenska hingstar för en kostnad av 36 000 kronor.

Av vad *lantbruksstyrelsen* anfört i sin skrivelse angående de i uppställningen upptagna posterna må till en början återgivnas följande.

Medelsåtgången för *reseersättningar*, vilken post i gällande omkostnadsstat är upptagen till 15 000 kronor, har under vart och ett av de senaste fyra budgetåren överstigit 16 000 kronor. Sistförflutna budgetåret överskreds anslagsposten med drygt 2 400 kronor. En ökning av anslagspostens belopp med förslagsvis 1 000 kronor synes vara erforderlig. I skrivelse den 14 augusti 1946 har styrelsen föreslagit en höjning av stallbetjänernas tjänstgöringstraktamenten under vistelse å beskällarstation från 3 kronor 50 öre för dygn till 5 kronor för dygn samt av samma befattningshavares traktamentsersättning under tjänsteresor från 11 kronor till 13 kronor. Därest denna framställning bifalles, erfordras en ytterligare ökning av anslagspostens belopp med omkring (2 300 + 2 200 =) 4 500 kronor. De sammanlagda utgifterna under anslagsposten kunna alltså beräknas till (15 000 + 1 000 + 4 500 =) 20 500 kronor.

Under sistförflutna budgetår utgjorde medelsåtgången för *lyse och vatten* 8 600 kronor. En höjning av anslagspostens belopp med 900 kronor torde därför få anses motiverad.

De verkliga utgifterna för *lantbeskällares underhåll* uppgick under vardera av budgetåren 1944/45 och 1945/46 till omkring 68 600 kronor. Medelsbehovet för budgetåret 1947/48 har av depåcheferna uppskattats till sammanlagt 73 000 kronor. En höjning av utgiftspostens belopp synes erforderlig men denna höjning torde böra begränsas till 4 000 kronor.

Depåernas medelsbehov för *byggnaders underhåll* har sedan år 1939 väsentligt överstigit utgiftspostens belopp. Under sistförflutna budgetåret uppgick sålunda medelsåtgången till mer än 34 000 kronor, i huvudsak beroende på de med omkring 50 procent ökade arbets- och materielkostnaderna. Det vidlyftiga byggnadsbeståndet blir också i mån av tilltagande ålder mer underhållskrävande. Under erinran om att styrelsen i sin skrivelse hemställt om ett anslag å 151 000 kronor till byggnads- och reparationsarbeten vid depåerna och stuteriet föreslår styrelsen, att förevarande post höjes med 7 000 kronor.

Aven beträffande posten *inventariers underhåll* åberopas stegrade materialkostnader som skäl för den föreslagna höjningen å 1 500 kronor.

Hägnaderna vid *Flyinge hingstdepås* och *stuteris betesmarker* befinna sig i delvis bristfälligt skick. Med hänsyn härtill synes posten *jordbruket* böra höjas med likaledes 1 500 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i sin nu delvis återgivna skrivelse av den 31 augusti 1946 icke ifrågasatt någon förändring angående posten *häst- och fölinköp*. Beträffande sin framställning om anslag för inköp av fullblodshingstar till statens hingstdepåer och stuteri samt om utsträckt dispositionsrätt till ett anslag för inköp av stambeskällare till *Flyinge hingstdepå* och stuteri har styrelsen emellertid framhållit följande.

Tillgången å för *remontproduktion lämpade fullblodshingstar* är för närvarande icke tillfyllest. Inköp inom landet böra därför ske av sådana hingstar, vilka med hänsyn till uppnådda resultat å kapplöpningssbanorna kunna förväntas få värdefullt inflytande å *remontaveln*. Styrelsen räknar för detta ändamål med ett medelsbehov av 50 000 kronor.

På grund av kriget och därav föranledda förhållanden har avsett inköp av stambeskällare icke kunnat äga rum. Tillfälle till köp torde emellertid

komma att yppa sig. Förfoganderätten till ifrågavarande belopp å 30 000 kronor bör därför hållas öppen jämväl under budgetåret 1947/48.

Utredningen har beträffande sitt förslag om ökat inköp av varmblodiga föl till en början anmärkt, att staten årligen för rekrytering av hingstbeståndet inköpte 15 till 20 hingstföl för ett genomsnittligt pris av 1 200 kronor för föl, varjämte lämnades förbindelse om ett tilläggspris av 1 200 kronor att utbetalas om fölet vid fyra års ålder kunde insättas som beskällare vid någon av statens hingstdepåer.

Utredningen har härefter i betänkandet anfört följande.

Inför utsikten att få sälja sina djur till hingstdepåerna vinnlägga sig uppfödarna om att ernå högsta möjliga kvalitet på avelsprodukterna. De statliga uppköpen böra därför utvidgas. Ett trettiotal föl bör inköpas varje år. Den årliga kostnadsökningen för inköp av ytterligare hingstföl kommer att uppgå till belopp mellan 12 000 och 18 000 kronor.

Underhållet för det ökade antalet hingstföl torde icke behöva medföra några väsentliga merkostnader. Depåernas omkostnader komma dessutom att nedgå på grund av den successiva minskning av antalet oldenburgska hingstar, som kan beräknas komma att äga rum i anledning av att några möjligheter icke längre föreligga att importera avelsdjur från Tyskland.

Tilläggspriserna böra höjas till 2 500 kronor. Dessa priser böra beräknas för i medeltal åtta hingstar årligen samt föranleda sålunda en årskostnad av omkring 20 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande under framhållande av att tillgången på kvalificerade föl icke vore tillräcklig, ansett sig icke kunna tillstyrka förslaget om inköp av flera föl. Styrelsen har tillika anmärkt att, därest så skulle ske, erfordrades nya stallutrymmen och ytterligare personal vid Flyinge stuteri.

I fråga om det av *utredningen* framlagda förslaget om inköp av nordsvenska hingstar må till en början erinras, att staten inköpt nio nordsvenska hingstar, som under betäckningssäsongen utstationeras från statsdepåerna.

Utredningen har om förevarande förslag i betänkandet anfört.

I större delen av Svealand och Götaland, där den nordsvenska hästaveln förekommer blott med enstaka hingstar, erfordras andra åtgärder för främjande av denna avel än inom de områden, i första hand Norrland, där aveln har större omfattning och bildar sammanhängande avelsområden. Med hänsyn till att större delen av Svea- och Götaland är skogbevuxen och har övervägande små brukningsdelar, är det anmärkningsvärt att landets hästavel i så hög grad, som är fallet, domineras av hästar av slättlandstyp. När det visat sig, att nordsvensk hästavel med fördel kan bedrivas inom Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län och Kalmar län, förefaller det egendomligt om så icke skulle vara förhållandet på exempelvis det småländska höglandet och dess utlöpare i angränsande landskap eller i de stora skogsområdena i Svealand. En undersökning av utvecklingen under de sista femton åren visar att den nordsvenska aveln i södra Sverige ökat i sådana bygder, där den sedan gammalt bildat sammanhängande avelsområden, men trängts tillbaka eller till och med försvunnit i bygder, där den år 1930 förekom mera sporadiskt med enstaka hingstar. Detta torde i huvudsak bero på ett allför

svagt avelsmaterial, som lett till produktion av nordsvenska hästar av lägre kvalitet med låga marknadspriser. Det torde vara angeläget med en ökad produktion av goda nordsvenska hästar i södra Sverige.

Främjandet av den nordsvenska hästaveln i södra Sverige bör i första hand ske genom ökad statlig hingsthållning. Antalet dylika statshingstar bör därför ökas successivt genom inköp i mån av tillgång å goda hingstar. Tills vidare torde staten årligen böra inköpa tre nordsvenska hingstar för ett beräknat medelpris av 12 000 kronor intill dess statens nordsvenska hingsthållning omfattar 30 hingstar.

Lantbruksstyrelsen har beträffande de föreslagna inköpen i sitt utlåtande över betänkandet anfört.

De båda kallblodiga rasernas nuvarande utbredningsområden ha utformats på grund av erfarenheter, som gjorts beträffande deras användbarhet under förhandenvarande betingelser. Att den mindre ardennerhästen blivit rofast även i många bygder i södra och mellersta Sverige, där det kunde tyckas, att den nordsvenska hästen vore att föredraga, beror helt säkert på att den befunnits svara mot de anspråk, som befolkningen i dessa trakter ställer på en god arbetshäst. Icke minst ardennerhästens lätthanterlighet och goda lynne, varigenom kräves ett minimum av körkonst för att utnyttja denna häst, torde hava bidragit till den popularitet densamma åtnjuter. I andra landsdelar, där man högre värdesätter vissa egenskaper, som äro särskilt utmärkande för den nordsvenska hästen, har denna på liknande sätt fått sina egentliga avelsområden.

Styrelsen har velat erinra om dessa förhållanden för att giva en antydning om de svårigheter, som föreligga, om man önskar utbreda den ena rasen på den andras bekostnad. Genom propaganda kunna vissa resultat i dylikt syfte möjligen ernås, men sannolikt bleve framgångarna härutinnan mestadels av tillfällig natur. För varaktiga landvinningar kräves att uppfödarnas intresse för ett rasbyte växer fram av egen drift. En viss försiktighet är därför att tillråda, när det gäller åtgärder för utbredning av den nordsvenska hästen till nya områden, för så vitt resultatet skall förväntas bliva tillfredsställande och svara mot därmed förenade kostnader. Denna inställning betyder ingalunda, att styrelsen på något sätt vill motsätta sig åtgärder till främjande av den nordsvenska hästaveln i de södra delarna av landet, men styrelsen anser det vara av ännu större betydelse att ifrågasvara avel gives allt det stöd som är möjligt i syfte att öka densamma inom de områden, där rasen av gammalt har sin utbredning.

Utstationeringen av statens nordsvenska hingstar har vållat stora svårigheter. Antalet ston, som tillförts dessa hingstar, har i flera fall varit alltför ringa. Styrelsen kan därför icke tillstyrka, att antalet statliga nordsvenska hingstar för närvarande utökas. Möjlighet bör dock hållas öppen att ånyo göra inköp av sådana hingstar, om och när förhållanden så påkalla.

I styrelsens förut berörda skrivelse av den 31 augusti 1946 angående posterna i uppställningen har vidare anmärkts, att uppräkningsposterna utskylder och utgifter i övrigt med 2 000 kronor föranletts av väsentligt höjda taxeringsvärden å byggnaderna vid Strömsholms depå samt att posterna under inkomster beräknats med ledning av de verkliga inkomsterna under sistförflutna budgetåret.

Byggnadsarbeten. För detta ändamål är för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 58 000 kronor.

I skrivelsen den 31 augusti 1946 har *lantbruksstyrelsen* hemställt att till byggnads- och underhållsarbeten vid statens hingstdepåer och stuteri måtte för budgetåret 1947/48 anvisas ett reservationsanslag av 151 000 kronor. Styrelsen har tillika i skrivelsen den 11 september 1946 anhållit, att till läckande av beräknad merkostnad för vissa redan i gång varande byggnadsarbeten vid Strömsholms hingstdepå måtte å tilläggsstat för budgetåret 1946/47 anvisas belopp om tillhoppa 10 000 kronor.

Lantbruksstyrelsens framställning av den 31 augusti 1946 avser följande byggnadsarbeten.

1. Reparation av magasinsbyggnaden vid Flyinge hingstdepå och stuteri:			
Inläggning av nytt cementgolv, nya bjälklag av betong m. m.	kronor	43 000	
Omtäckning av yttertak	»	24 500	
Oförutsedda utgifter	»	12 500	kronor 80 000
2. Omändring och modernisering av ett bostadshus för stallbetjäning vid Flyinge hingstdepå och stuteri:			
Byggnads- och målningsarbeten	kronor	23 900	
Putsning av ytterväggar	»	1 000	
Värme- och vattenledningar samt sanitära och elektriska ledningar	»	11 500	
Arkitekt- och kontrollantarvode samt oförutsedda utgifter	»	3 600	» 40 000
3. Anordnande av toaletterum i 21 personalbostäder vid Strömsholms hingstdepå			» 26 000
4. Reparation av dörrar och fönster i veterinärbostaden vid Strömsholms hingstdepå			» 5 000
			Summa kronor 151 000.

I sistnämnda framställning har styrelsen vidare anfört i huvudsak följande.

I skrivelse den 31 augusti 1945 angående anslagsäskandena till 1945 års riksdag hemställde styrelsen, bland annat, om ett anslag å 74 000 kronor för reparation av magasinsbyggnaden vid Flyinge hingstdepå och stuteri, vilken framställning dock icke kunde föranleda någon åtgärd. Reparation av byggnaden kan emellertid nu icke längre uppskjutas. Byggnaden befinner sig i så bristfälligt skick, att risk förefinnes för att den även vid jämförelsevis ringa belastning skall störta samman. I oförutsedda summa om 74 000 ingick för oförutsedda utgifter ett belopp av 6 500 kronor. På grund av inträffad stegring av priserna å byggnadsmaterial torde för dessa utgifter böra beräknas ytterligare 6 000 kronor eller sålunda 12 500 kronor.

Två bostadshus för stallbetjäningen vid Flyinge hingstdepå och stuteri, vardera inrymmande fyra bostadslägenheter om två rum och kök, kunna icke anses uppfylla de krav, som numera ställas på tjänstebostäder. Enligt uppgjort förslag skola byggnaderna omändras så att vardera inrymmer tre lägenheter om tre rum och kök. Dessa lägenheter komma att motsvara för lantarbetare vedertagen standard. Därest emellertid medel anvisas för istandsättande av magasinsbyggnaden, synes det vara mindre lämpligt att samtidigt igångsätta ändringsarbeten beträffande båda betjäningsbyggnaderna. Medel för nästa budgetår torde därför böra anvisas för modernisering och ändring av endast ett av dessa två bostadshus. För detta ändamål erfordras 40 000 kronor.

Samtliga personalbostäder vid Strömsholms hingstdepå sakna toalettanordningar inomhus. Enligt uppgjort förslag beräknas kostnaden för anordnande av toaletterum med därtill hörande inredning i 21 av depåns lägenheter till 24 900 kronor. För oförutsedda utgifter bör därjämte med hänsyn till inträffad stegring av priser å sanitetsgoods beräknas 1 100 kronor.

Veterinärbostaden vid Strömsholms depå är mycket gammal. Det har därför visat sig vara svårt att åstadkomma nöjaktig uppvärmning av byggnaden. Fönster och ytterdörrar äro mycket otäta och jämväl i övrigt bristfälliga.

Byggnadsstyrelsen har i remissutlåtande den 1 oktober 1946 förklarat sig icke ha något att erinra mot den beräknade sammanlagda kostnaden för angivna arbeten.

I sin skrivelse den 11 september 1946 har *lantbruksstyrelsen* anfört följande.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 maj 1945 bemyndigades styrelsen att låta verkställa reparation av södra hingststallet vid Strömsholms hingstdepå för en kostnad av högst 18 000 kronor samt att till täckande av uppkomna merkostnader för vissa av beslut om markreglering påkallade byggnadsarbeten vid hingstdepån utgiva högst 8 300 kronor.

Chefen för depån har i skrivelse till styrelsen den 16 juli 1946 anmält, att anvisade belopp på grund av prisstegringar icke vore tillräckliga samt att ytterligare ett belopp av 9 830 kronor erfordrades, därav 1 800 kronor för reparation av södra hingststallet och 8 030 kronor för de av markregleringen påkallade byggnadsarbetena.

Mot beräkningen av ifrågakvarande merkostnad om tillhopa 9 830 kronor har *lantbruksstyrelsen* icke annan erinran än att beloppet lämpligen synes böra avrundas till 10 000 kronor.

Hästavelns befrämjande.

För hästavelns befrämjande har för innevarande budgetår anvisats samt för nästkommande budgetår av *lantbruksstyrelsen* i skrивelsen den 31 augusti 1946 föreslagits belopp, vilkas storlek och fördelning framgå av följande uppställning.

	Anvisat belopp 1946/47	Föreslaget belopp 1947/48	Ökning	Minskning
Hästpremieringen kronor	344 300	236 300	—	8 000
Understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring »	100 000	100 000	—	—
Demonstration i hovvård och hovbeslag »	6 000	8 000	2 000	—
Summa kronor	450 300	444 300	2 000	8 000.

Till upplysning om de av *utredningen* ytterligare framlagda förslagen om bidrag för främjande av varmblodig ridhästavel och nordsvensk hästavel må hänvisas till följande sammanställning.

		Varmblodig ridhästavel	Nordsvensk hästavel	
Uppfödningsspremier	kronor	182 200	40 000	222 200
Premier för inridning	»	100 000	—	100 000
Särskilda bidrag för främjande av nordsvensk hästavel				
engångsanslag	»	—	75 000	75 000
årligt anslag.....	»	—	202 750	202 750
Understöd åt hästavelsföreningar....	»	165 000	10 000	175 000
	Summa kronor	447 200	327 750	774 950
varav engångsanslag	»	—	75 000	75 000
och årligt anslag	kronor	447 200	252 750	699 950

Utredningen har tillika — efter det utredningen framhållit önskvärdheten av att en riksförening för ridningens främjande (Ridfrämjandet) bildades — föreslagit att ej mindre till denna förening och till vissa av dess lokalavdelningar än även till uppförande av ridhus och till ridhusdrift måtte utanordnas bidrag med ett under de första fem åren stigande belopp eller

under första året	kronor	301 500
under femte året	»	496 500
och efter femte året	»	300 000
varjämte enligt utredningen ur stuteriväsendets fond för utlämnande av lån för uppförande av ridhus skulle dis- poneras ett belopp av	»	2 500 000.

Utredningen har ytterligare hemställt, att till åtgärder för förbättrad hovvård måtte beviljas ett årligt belopp av 70 000 kronor.

I anslutning till utredningens förslag bör nämnas att för innevarande budgetår av medel, som tillförts stuteriväsendets fond, anvisats (1946/47: IX. E. 5) och för nästkommande budgetår av *lantbruksstyrelsen* i skrivelsen den 31 augusti 1946 föreslagits skola utgå belopp, vilkas storlek och fördelning framgå av följande uppställning.

		Anvisat belopp 1946/47	Föreslaget belopp 1947/48	Ökning
Premier för framstående varmblodiga hästar	kronor	20 000	20 000	—
Bidrag till tävlings- och avelspriser i av Svenska ridsportens central- förbund anordnade eller godkända tävlingar.....	»	20 000	30 000	10 000
Bidrag till avelspriser i tävlingar an- ordnade eller godkända av Jockeyklubben.....	»	30 000	30 000	—
» Svenska travsportens central- förbund.....	»	40 000	40 000	—
Understöd åt ambuleraende hovslagar- verksamhet	»	—	15 000	15 000
Understödjande åtgärder i allmänhet å hästavelns område	»	50 000	50 000	—
	Summa kronor	160 000	185 000	25 000

1. Hästpremieringen.

Beträffande föreskrifter rörande användningen av de för detta ändamål för innevarande budgetår avsedda medlen hänvisas till statsloggaren s. 765.

Om lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästkommande budgetår må nämnas följande.

Genom beslut den 19 juli 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av det för detta ändamål för innevarande budgetår avsedda beloppet, 344 300 kronor, finge disponeras 335 700 kronor, därav 7 500 kronor till årsarvoden åt premieringsnämndsordförandena, 41 800 kronor till, bland annat, särskilda dag-arvoden åt samma ordförande eller deras suppleanter samt 286 400 kronor till bidrag till penningpris, skådepenningar m. m., under det att återstående ej disponerat belopp om 8 600 kronor avsåges skola tagas i anspråk för täckande av möjligen uppkommande behov av ytterligare medel till prisbelöningar för premierade hästar.

Till årsarvoden åt premieringsnämndsordförandena samt särskilda dag-arvoden m. m. torde för budgetåret 1947/48 böra beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller sålunda 7 500 respektive 41 800 kronor.

Storleken av det belopp, som bör anvisas som bidrag till penningpris, skådepenningar m. m. vid 1947 års hästpremieringar, synes böra beräknas med ledning av den medelsåtgång, som skulle ha ifrågakommit under år 1945, om för alla då premierade hästar utdelats belöningar i enlighet med gällande bestämmelser. Under angivna förutsättning skulle medelsbehovet under år 1945 ha uppgått till 371 321 kronor.

Enligt kungörelsen den 27 april 1945 (nr 149) ha emellertid penningprisen för 4-åriga eller äldre fölston, såvitt avsåge sådana varmblodiga eller nord-svenska ston, höjts. Den härav föranledda, till 90 000 kronor beräknade merkostnaden, vilken kostnad för innevarande budgetår ingår i förenämnda anslagspost om 286 400 kronor, skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 maj 1946 helt bestridas av statsmedel.

Styrelsen hade även i sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 föreslagit, att berörda merkostnad borde åvila statsverket. Som skäl härför framhölls, att ifrågavarande höjning av penningprisen, vilken huvudsakligen tillkommit i syfte att stimulera de riktlinjer inom hästaveln, som vore av direkt betydelse för rikets försvar, torde vara att anse som ett provisorium. Hushållningssällskapens ekonomi vore dessutom ofta hårt ansträngd, under det att statsverkets inkomst av totalisatormedlen visade en fortgående stegring.

Av nu återgivna skäl bör ifrågavarande merkostnad i sin helhet bäras av statsverket även för budgetåret 1947/48. Kostnaden kan beräknas komma att uppgå till samma belopp som för innevarande budgetår eller sålunda 90 000 kronor.

Med beaktande av proportionen 7 till 3 mellan statsverkets och hushållningssällskapens tillskott till kostnaderna för penningpris m. m. bör statsverkets bidrag utgöra $\left(\frac{(371\,321 - 90\,000) \times 7}{10} \right) + 90\,000 = 286\,924$ kronor 70 öre eller i runt tal 287 000 kronor.

Till hästpremieringen synes sålunda för budgetåret 1947/48 böra beräknas ett belopp av $(7\,500 + 41\,800 + 287\,000 = 336\,300)$ kronor.

Hushållningssällskapens ombud ha i sin skrivelse den 1 oktober 1946 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd i syfte att reglementet den 13 januari 1928 (nr 10) för den med statsmedel understödda hästpremieringen

ändrades så att för unghingst vid ett, två eller tre års ålder samt för ungsto vid ett eller två års ålder, som funnits förtjänt att premieras, skulle utdelas skådepenning av silver. Vid skrivelsen fanns fogad en av Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott i ämnet väckt motion vid ombudens möte.

Ur skrivelsen jämte den därvid fogade motionen må återgivas följande.

Genom kungörelsen den 30 april 1942 (nr 219) har sådan förändring vidtagits i reglementet att för ifrågakvarande unghingstar och ungston skall utdelas skådepenning av vitmetall.

Denna bestämmelse, som föranletts av under krigsåren rådande förhållanden, har bland hästägare väckt avsevärt missnöje. Att som premie för unghästar, som kanske transporterats miltals till premieringsplatserna, få mottaga medaljer av så ringa värde, torde icke vara ägnat att stimulera hästägare att uppvisa sina unghästar till premiering.

För ledningen av hästaveln är det emellertid av största vikt, att de årliga hästpremieringarna lämna bästa möjliga tillfälle till bedömning av avelsarbetets ståndpunkt inom skilda områden. Utdelandet av olika slags belöningar vid dessa tillfällen måste också anses som ett uttryck för statsmakternas önskan att stimulera hästuppfödarna till deltagande i premieringarna och att giva dem en uppmuntran i avelsarbetet. Värdet av en dylik uppmuntran synes visserligen icke böra bedömas uteslutande med ledning av det penningvärde, den erhållna belöningen representerar, utan härvid torde även andra immateriella faktorer böra tillmätas betydelse.

Då de omständigheter, som på sin tid föranledde införandet av skådepenning av vitmetall, numera icke äga samma aktualitet, bör ett återinförande av skådepenning utav silver såsom belöning för vissa slag av unghästar vid premieringen av hästar äga rum.

I sitt över framställningen avgivna utlåtande har *lantbruksstyrelsen* anfört.

En skådepenning av silver, som tidigare kunnat inköpas för 3 kronor 50 öre, betingar för närvarande ett pris av 5 kronor 40 öre, under det att de av styrelsen senast beställda skådepenningarna av vitmetall kunnat inköpas för endast en krona 15 öre per styck. Den nu föreslagna åtgärden skulle komma att beröra omkring 5 500 hästar och ett bifall till framställningen skulle alltså föranleda en årlig merkostnad av omkring 23 000 kronor. Styrelsen har i lager ett betydande antal skådepenningar av vitmetall, i värde motsvarande omkring 8 000 kronor.

Enligt styrelsens mening bör med åtgärder i framställningens syfte anstå i avvaktan på den närmare utredning och det förslag i ämnet, som styrelsen har för avsikt att framlägga i sina anslagsäskanden för budgetåret 1948/49.

2. *Uppfödningsspremier.*

Av det för innevarande budgetår av medel, som tillförts stuteriväsendets fond, anvisade beloppet om 20 000 kronor till premier för framstående varmblodiga hästar skall hälften fördelas mellan uppfödare av sådana 10-åriga eller äldre i enskild ägo födda hingstar, vilka visat sig vara goda förärvare, samt återstående 10 000 kronor utdelas i tjugu lika stora premier för sådana levande avelsston i enskild ägo, som sammanlagt lämnat det största antalet remonter och för remonteringen lämpliga avelsdjur.

Lantbruksstyrelsen har, såsom framgår av det förut sagda, hemställt om enahanda belopp för angivna ändamål även för nästkommande budgetår.

Av de belopp om sammanlagt 222 200 kronor, som *utredningen* föreslagit skola utgå såsom premier till uppfödare, har beräknats 30 000 kronor till premier för angivna avelsston, 152 200 kronor till premier för remonter, varmblodiga ackordshästar och av remonteringsnämnd uttagna avelsston samt 40 000 kronor till premier för nordsvenska ackordshästar.

Utredningen har härom anfört.

Antalet premier för framstående varmblodiga avelsston bör utökas från 20 till 60. För detta ändamål erfordras sålunda ett med 20 000 kronor förhöjt anslag eller 30 000 kronor. Premierna böra utdelas av lantbruksstyrelsen efter förslag av remonteringsnämnden.

I så gott som samtliga av de till utredningen avgivna yttrandena har framhållits, att en höjning av remontpriset utgjorde det effektivaste sättet att öka tillgången på ridhästar, lämpade för krigsbruk. Utredningen anser sig böra utgå från att priset på en remont bör överstiga priset på en kallblodig fullgod brukshäst med omkring 300 kronor. Härjämte bör emellertid för varje inköpt remont till uppfödaren eller sålunda till den i vars ägo remonten blivit född, av totalisatormedel utbetalas en särskild premie av 200 kronor. Enahanda premie bör även utgå för inköpt varmblodig ackordshäst och för av remonteringsnämnd uttaget avelssto. Den årliga kostnaden för dessa uppfödningpremier torde kunna beräknas till respektive 107 200, 15 000 och 30 000 kronor eller sålunda sammanlagt till 152 200 kronor.

För inköpt nordsvensk ackordshäst bör, likaledes av totalisatormedel, utbetalas en premie av 100 kronor till den person, hos vilken hästen är född, under förutsättning att det nöjaktigt styrkes, att hästen vore fallen efter premierad nordsvensk hingst. Omkring 400 sådana hästar kunna beräknas årligen bli inköpta. Skulle antalet bli större, böra premierna fördelas med hänsyn till kvalitet och renasighet enligt härstammingsbeviset. För dessa premier erfordras sålunda ett anslag å 40 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i sitt över utredningens betänkande avgivna utlåtande avstyrkt utredningens förslag i vad avsåge ökning av antalet premier för framstående varmblodiga avelsston, därvid styrelsen framhållit att en sådan ökning måste föranleda en vidlyftig registerföring och även en omfattande korrespondens för ordförandena i premieringsnämnderna.

3. Premier för inridning.

Utredningen har beträffande sitt förslag i detta hänseende anfört.

Ur försvarssynpunkt är det av stor betydelse, att de hästar, som vid mobilisering tagas i anspråk för ridbruk, äro inridna. Till varje ägare av en 4—16 år gammal, varmblodig häst, som är nöjaktigt inriden och som kan uttagas av krigsmakten, bör därför utbetalas en årlig premie av 250 kronor. Genom sådana premier ökas i viss mån möjligheterna för enskilda personer att hålla ridhäst. Antalet hästar, för vilka premier skola utgå, kan beräknas komma att utgöra omkring 400, varför den årliga kostnaden för dessa premier torde uppgå till 100 000 kronor.

I avgivet yttrande har *arméförvaltningen* funnit det vara tveksamt, huruvida de med dessa premier förenade kostnaderna komme att motsvaras av

den därmed avsedda nyttan, d. v. s. öka möjligheterna för enskilda personer att hålla ridhäst. Kostnaderna för hållande av ridhäst vore så stora, att det föreslagna årliga bidraget icke torde kunna spela någon avgörande roll i ifrågavarande avseende.

4. Särskilda bidrag för främjande av nordsvensk hästavel.

Jag torde här få erinra att genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 december 1946 beträffande fördelningen av det för understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring avsedda beloppet 100 000 kronor tillika med ett belopp av 32 000 kronor av avkastningen från statens hästavelsfond under räkenskapsåret 1945/46 ställts till lantbruksstyrelsens disposition 2 000 kronor att av styrelsen efter förslag av premieringsnämndernas ordförande utdelas för framstående treåriga nordsvenska ston, som premierats under året.

Enligt *utredningen* bör för främjande av den nordsvenska hästaveln anvisas ett engångsanslag å 75 000 kronor till uppförande av ett stostall å hingst-
uppfödningsskolan Vången samt i årligt anslag sammanlagt 202 750 kronor, varav 50 000 kronor till främjande av enskild hingsthållning, 25 000 kronor till täckande av kostnader för inköp och försäljning av avelsston, 6 250 kronor till betäckningsbidrag för framstående ston och 121 500 kronor till anordnande och underhåll av gemensamhetsbeten för unghästar.

Utredningen har om förevarande förslag anfört.

Den enskilda nordsvenska hingsthållningen är förenad med betydande svårigheter. I södra Sverige förefinnes inom stora områden ej möjlighet att hålla goda nordsvenska hingstar, vilket åtminstone tills vidare nödvändiggör statlig hingsthållning. I Norrland har det visat sig, att den hingsthållning, som utövas genom föreningar, leder till ett bättre resultat än när hingstarna ägas av enskilda personer. Det blir vid föreningsbildning ökad stadga i avelsarbetet, som kan bedrivas mera målmedvetet och taga sikte på längre tidsperioder.

Det är sålunda önskvärt, att den nordsvenska hingsthållningen gives ett ökat stöd. I första hand bör såväl i södra Sverige som i Norrland bildas flera föreningar för nordsvensk hingsthållning. Härigenom synas möjligheter så småningom kunna skapas för att den statliga hingsthållningen i södra Sverige blir obehövlig. Tills vidare bör för detta ändamål ställas till lantbruksstyrelsens förfogande ett belopp om 50 000 kronor att efter förslag av hushållningssällskapen fördelas mellan föreningar inom hela landet.

Den nordsvenska hästaveln har behållit sig väl inom de större sammanhängande avelsområdena i södra Sverige men har minskat eller helt undanträngts i de områden, där nordsvensk avel bedrivits mera sporadiskt med blott enstaka hingstar utan tillgång på nordsvenska ston. Särskilda åtgärder böra därför vidtagas för att anskaffa nordsvenska avelsston till södra och mellersta Sverige.

En del hushållningssällskap i södra Sverige ha inköpt stoföl av ardenneras, som sedermera utbjudits vid auktioner inom respektive sällskaps verksamhetsområde. Sällskapen ha därvid iklätt sig den ekonomiska risk, som kunde uppkomma om kostnaderna för inköp och transport icke täcktes av försäljningssummorna.

En ökad anskaffning av nordsvenska avelsston till landets södra och mel-

lersta delar torde böra organiseras på liknande sätt. Därvid bör emellertid inköpas icke blott stoföl utan även ungston och yngre avelsston. I huvudsak måste dessa inköp ske i Norrland, varigenom transportvägarna bliva långa. Hästpriserna i Norrland äro också i allmänhet något högre än söderut. Hus-hållningssällskapen böra därför få sina risker eliminerade genom bidrag av totalisatormedel. För sådant ändamål bör ställas till lantbruksstyrelsens förfogande ett årligt anslag av 25 000 kronor att efter ansökan utgå till hushållningssällskapen.

De stora avstånden, särskilt i Norrland, medföra icke sällan svårigheter att få de mest framstående avelsstona betäckta med lämpligaste hingst. I första hand är det härvid fråga om elitston, som äro önskvärda såsom hingstmödrar. En hastigare kvalitetsförbättring av rasen skulle kunna ernås, om avelsledningen hade möjlighet att erbjuda ägare till dylika ston ekonomiskt bidrag till de direkta kostnader, som en dylik betäckning medför. Omkring 25 sådana transporter om året äro önskvärda. För varje transport bör beräknas ett bidrag av i medeltal 250 kronor. För ändamålet erfordras alltså ett anslag av 6 250 kronor. Bidragen synas böra utgå efter självkostnad och med högst 400 kronor för varje sto samt böra fördelas av lantbruksstyrelsen efter hörande av ordförandena i premieringsnämnderna.

För utredningen ha stoägare uttryckt önskemål om att för betäckning få ha sina ston uppställda på hingstuppfoädningsanstalten Vången. Med nuvarande utrymmen å anstalten finnes emellertid icke någon möjlighet att mottaga några ston. Ett engångsanslag å 75 000 kronor bör därför beviljas anstalten för uppförande av ett stostall.

Lantbruksstyrelsen har avstyrkt utredningens förslag om bidrag till inköp av avelsston. Styrelsen har härvid framhållit att den föreslagna bidragsformen innefattade vissa osäkerhetsmoment av ekonomisk art samt att det icke vore möjligt att utöva kontroll över de använda medlen. Beträffande förslaget om engångsbidrag till uppförande av stostall vid Vången har styrelsen, under erinran om att å hingstuppfoädningsanstalten merendels funnes endast treåriga i aveln oprövade hingstar, ifrågasatt nödvändigheten av det föreslagna engångsbidraget.

Föreningen nordsvenska hästen har i sitt utlåtande beträffande förslaget om särskilda betäckningsbidrag framhållit, att dessa syntes beräknade i underkant med hänsyn till att de skulle inkludera såväl språngavgift som ofta betydande transportkostnader och utgifter för inackordering av stoet under minst två brunstperioder. Stoägaren komme ändock att vidkännas icke obetydliga kostnader genom att under lång tid icke kunna använda stoet i arbete. Till dess närmare erfarenheter vunnits, torde dock det föreslagna beloppet få anses vara tillfyllest.

Beträffande frågan om bidrag till anordnande och underhåll av gemensamhetsbeten för unghästar har utredningen anført.

Uppfoädningsförhållandena utgöra det största hindret för en utvidgning av aveln i de nuvarande sammanhängande nordsvenska avelsområdena. Svårigheterna äro störst i Norrland men också i södra Sverige är den nordsvenska aveln huvudsakligen förlagd till småbrukarbygder med förhållanden, som äro mer eller mindre likartade de norrländska. Ekonomibyggnaderna äro anpassade till gårdarnas ringa areal och lämna i vanliga fall icke plats för unghästarna. Många avelsstoägare äro beroende av att få sälja fölen omedelbart efter avvänjningen. Belysande härför är, att under de sistförflutna åren,

när efterfrågan på unghästar varit minskad, har nedslaktning av friska föl förekommit i Norrland. Bristen på beten och rastgårdar är också stor.

Inom utredningen har övervägts möjligheten av att i Norrland anordna särskilda anstalter för kollektiv hästuppfödning under hushållningssällskapens överinseende. Dylika anstalter skulle emellertid ställa sig alltför dyrbara. Understödsverksamheten för den nordsvenska hästuppfödningen synes därför böra begränsas till lämnande av bidrag till anordnande och underhåll av gemensamhetsbeten för unghästar. Till norrlandslänen med undantag för Jämtlands län samt till Kopparbergs län, Älvsborgs län och Göteborgs och Bohus län utgå för närvarande begränsade bidrag till unghästbeten. Denna understödsverksamhet bör utsträckas till att avse flera län än vad som nu är fallet och jämväl i övrigt få ökad omfattning.

Med hänsyn till hästavelns nuvarande storlek och med beaktande av möjligheterna för enskild beteshållning torde årliga anslag till beten för nordsvenska hästar böra utgå till hushållningssällskapen enligt följande uppställning:

till Norrbottens	län	hushållningssällskap	kronor	8 000
» Västerbottens	»	»	»	25 000
» Västernorrlands	»	»	»	20 000
» Jämtlands	»	»	»	25 000
» Gävleborgs	»	»	»	8 000
» Kopparbergs	»	»	»	8 000
» Värmlands	»	»	»	15 000
» Örebro	»	»	»	2 500
» Älvsborgs	»	norra	»	»	6 000
» Göteborgs och Bohus	»	»	»	4 000
Summa kronor					121 500

Liksom hittills böra gemensamhetsbetena anordnas antingen av hushållningssällskapen eller av sammanslutningar för nordsvensk hästavel under hushållningssällskapens överinseende. Om så befinner vara lämpligt, böra anslagen även kunna få utnyttjas för vinteruppfödning av hästar i anslutning till gemensamhetsbetena.

Föreningen *nordsvenska hästen* har i sitt yttrande funnit utredningens förevarande förslag i och för sig välbetänkt men icke tillfyllest. Uppfödningen av föl från avvänjningen till brukbarhetsåldern erbjöde stora svårigheter och vore föga lönande under norrländska förhållanden, där det icke vore fråga om blivande avelsdjur. Ingenting skulle därför stimulera den nordsvenska aveln mera än åtgärder för att underlätta avsättningen av föl, särskilt hingstföl, till skäligen priser. Åtgärder i sådant syfte borde därför vidtagas.

Föreningen har härom vidare anfört.

För närvarande inköper staten omkring 1 000 ackordshästar om året till ett medelpris av 1 500 kronor, vilka hästar på vissa villkor utplaceras hos fodervärdar, som efter tio år bliva ägare till hästarna. Staten bör emellertid i stället rekrytera sitt ackordshästbestånd genom inköp av nordsvenska hingstföl, vilka därefter utplaceras för uppfödning hos härför lämpliga och intresserade fodervärdar huvudsakligen i mellersta och södra delarna av landet. Fölen böra inköpas för ett medelpris av omkring 500 kronor och fodervärd bör för uppfödningen till brukbarhetsåldern erhålla 1 000 kronor för häst jämte samma dispositions- och äganderätt till den uppfödda hästen, som nu gäller. Någon svårighet att erhålla fodervärdar torde icke behöva befaras och statens kost-

nader bliva icke högre än förut. Den föreslagna anordningen skulle utgöra den ojämförligt bästa stimulansen för den nordsvenska hästaveln. Upphandlingen av fölen bör dock icke, som nu är fallet med ackordshästarna, ske genom truppförbanden utan centraliseras till arméförvaltningens intendenturavdelning, som även bör sköta förvaltningen och inspektionen av ackordshästarna.

Föreningens förslag har avstyrkts av *lantbruksstyrelsen* och *arméförvaltningen*. Sistnämnda ämbetsverk har i sitt utlåtande anfört.

Huvudparten av arméns nuvarande fodervärdar i de delar av landet, som av förslaget beröras, utgöras av småbrukare, trädgårdsmästare och liknande, som i regel icke syssla med uppfödning av hästar. De äro för sin utkomst beroende av att på billiga villkor erhålla en fullt arbetsför häst. Dessa fodervärdar torde näppeligen vare sig kunna eller vilja syssla med uppfödning av föl eller unghästar. För utplacering av fölen måste man sålunda med sannolikhet i avsevärd utsträckning vända sig till en helt annan kategori jordbrukare med resurser i olika avseenden för unghästuppfödning. Denna kategori har, såvitt erfarenheten utvisar, i regel icke behov av ackordshästar för sin verksamhet. Förslagets genomförande synes alltså komma att medföra, att en icke ringa del av det nuvarande beprövade fodervärdsklientelet berövades den för dettas utkomst betydelsefulla möjligheten att erhålla ackordshäst, under det att nya fodervärdskategorier, för vilka behovet av ackordshäst synbarligen icke är särskilt trängande, tillskapas. En sådan ändring i ackordshästsystemet anser arméförvaltningen ur näringslivets synpunkt icke önskvärd. Det kan givetvis tänkas, att ackordshästarna efter uppnådd brukbarhetsålder överflyttades från fodervärden — uppfödaren — till ny fodervärd av nu gängse kategori. Ett dylikt förfarande står emellertid i uppenbar motsats till grundtanken i det framlagda förslaget och synes näppeligen vara realiserbart med den ersättning för uppfödningen, varmed förslaget räknar.

Utöver de av föreningen angivna kostnaderna, tillhopa 1 500 kronor för föl, tillkomma kostnader för transporter i samband med inköp och besiktningar m. m. under uppfödningstiden. I kostnaderna måste även medräknas den förlust, som uppkommer på grund av viss avgång av de ifrågavarande unghästarna på grund av sjukdom och olämplighet. En överslagsberäkning av ifrågavarande kostnader har givit vid handen en summa av omkring 250 kronor per fyraårig häst.

Den föreslagna centraliseringen av inköp, förvaltning och inspektion av ackordshästarna till arméförvaltningens intendenturavdelning kommer att för avdelningen medföra ett betydande arbete, vars omfattning, därest inköpen skulle uppgå till 800—1 000 föl årligen, i viss mån belyses av det förhållandet att armén, innan fölen kommit till brukbarhetsåldern, skulle disponera över mer än 3 000 föl och unghästar utplacerade på ett relativt stort område av landet. Detta måste med nödvändighet kräva en utökning av personalen inom den byrå, som skulle omhändervä ifrågavarande ärenden, vilket i sin tur medför ytterligare ökning i kostnaderna för ackordshästhållningen.

I stort sett liknande synpunkter ha anförts av *lantbruksstyrelsen*.

5. Understöd åt hästavelsföreningar m. m.

Förut har nämnts, att genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 december 1946 beträffande fördelningen av det för understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring avsedda beloppet 100 000 kronor tillika med ett belopp av 32 000 kronor av avkastningen från statens hästavelsfond ställts till *lantbruksstyrelsens* disposition 2 000 kronor att av styrelsen efter förslag av pre-

mieringsnämndernas ordförande utdelas för framstående treåriga nordsvenska ston, som premierats under året. Återstående belopp, tillhopa 130 000 kronor, skulle enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut disponeras på följande sätt:

Svenska ridsportens centralförbund	kronor	5 000
Jockeyklubben	»	16 000
Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen	»	5 000
De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund ..	»	10 000
Svenska travsportens centralförbund	»	13 000
Föreningen nordsvenska hästen	»	8 000
Avelsföreningen för svenska ardennerhästen	»	7 000
Styrelsen för hingstuppfoädningsanstalten Vången	»	20 000
Medelpads hästavelsförening u. p. a.	»	1 000
Ovansjö och Torsåkers hästavelsförening u. p. a.	»	1 000
Norra Hälsinglands hästavelsförening	»	1 000
Bollnäs sortens hästavelsförening u. p. a.	»	1 200
Örebro läns bergslagers hästavelsförening	»	1 000
Föreningen värmlandsstuteriet Norenberg u. p. a.	»	7 000
Göteborgs och Bohus läns hästavelsförening u. p. a.	»	1 500
Halländska hästavelsföreningen u. p. a.	»	1 500
Södra Älvsborgs läns hästavelsförening u. p. a.	»	1 500
Sveriges stuteriboksstyrelse	»	6 000
Föreningen belgiske hästen i Malmöhus län	»	300
Föreningen till den varmblodiga hästavelns främjande på Gotland m. b. p. a.	»	2 000
Västerbottens läns hushållningssällskap	»	6 000
Skånska fältrittklubben	»	10 000
Kopparbergs läns hushållningssällskaps hästavelsnämnd ..	»	5 000

Summa kronor 130 000.

Lantbruksstyrelsen har, såsom av det förut anförda framgår, i skrivelsen den 31 augusti 1946 hemställt att för budgetåret 1947/48 måtte utgå till understöd åt avelsföreningar och för stamboksföring 100 000 kronor samt till Svenska ridsportens centralförbund, Jockeyklubben och Svenska travsportens centralförbund för utdelning av priser respektive 30 000, 30 000 och 40 000 kronor. Styrelsens förslag innebär i jämförelse med de för innevarande budgetår beviljade beloppen en förändring i så måtto att bidraget till Svenska ridsportens centralförbund höjts med 10 000 kronor.

Det av *utredningen* för understöd åt hästavelsföreningar föreslagna beloppet om tillhopa 175 000 kronor skall enligt utredningen fördelas på följande sätt:

Svenska ridsportens centralförbund	kronor	100 000
Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen	»	35 000
De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund ..	»	30 000
Föreningen nordsvenska hästen	»	10 000
		<hr/>
		kronor 175 000.

Sammanfattningsvis må beträffande Svenska ridsportens centralförbund, vilket förbund arbetar för utveckling och samordning av ridsporten i landet

samt i sådant syfte anordnar, bland annat, prishoppningar, dressyr tävlingar och terrängritter, nämnas att förbundet för innevarande budgetår erhållit som bidrag till tävlings- och avelspriser 20 000 kronor samt som förvaltningsbidrag 5 000 kronor.

Beträffande sin hemställan om en förhöjning av bidraget till tävlings- och avelspriser från 20 000 till 30 000 kronor har *lantbruksstyrelsen* anfört.

Förbundet bedriver ett intensivt förarbete för ett värdigt deltagande från svensk sida i ryttartävlingarna vid olympiska spelen i London 1948 samt bör därför för budgetåret 1947/48 få komma i åtnjutande av ett med hänsyn härtill förhöjt statsbidrag. Förbundet har genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 maj 1946 tilldelats ett statsbidrag av 5 000 kronor för utdelning av priser vid de av förbundet under år 1946 anordnade förtävlingarna till de olympiska spelen 1948. Samtidigt förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles efter förnyad ansökning till prövning upptaga frågan om ytterligare statsbidrag till förbundet för ifrågavarande ändamål. Styrelsen anser, att intet bör underlåtas för att söka hävda landets standard jämväl på ridsportens område. För ändamålet i fråga torde under år 1947 erfordras ett belopp av 10 000 kronor och får styrelsen sålunda föreslå, att för budgetåret 1947/48 såsom statsbidrag till förbundet för beredande av tävlings- och avelspris beräknas ett belopp av 30 000 kronor, varav 10 000 kronor till tävlingspris i förtävlingar för de olympiska spelen.

Utredningen har i sitt betänkande — efter det utredningen anmärkt att av det förbundet beviljade beloppet om 20 000 kronor hälften skulle utgå som tävlingspriser och hälften som avelspriser — återgivit ett av förbundet till utredningen avgivet yttrande, däri om dessa tävlings- och avelspriser anförts följande.

Goda penningpriser vid hästtävlingar äro det verksammaste medlet att stimulera intresset för köp av goda hästar. Tävlingsryttare, beridna på svenskfödda hästar, få emellertid i huvudsak tävla om priser, som åstadkommas av deras egna anmälnings- och startavgifter. Sålunda har under år 1944 — då icke mindre än 370 ryttare startade på 550 svenska hästar med sammanlagt 2 864 starter — vid dylika tävlingar utbetalats en prissumma av 64 375 kronor, varav statens bidrag utgjorde endast 6 600 kronor.

Avelspriserna äro avsedda att premiera uppfödare av framgångsrika hästar. I många fall komma priserna att verka som en kompensation åt uppfödaren, när denne vid remontförsäljningen erhållit ett relativt lågt pris. Det till förbundets förfogande för detta ändamål ställda beloppet om 10 000 kronor utgör, fördelat på under år 1944 startande hästar, omkring 20 kronor för varje häst. Motsvarande belopp inom kapplöpningsporten uppgår till 175 kronor.

Enligt förbundets mening bör bidraget till tävlingspriser höjas till 100 000 kronor och bidraget till avelspriser till 90 000 kronor.

Om förbundets nu återgivna yttrande har utredningen anfört.

De ekonomiska uppoffringar, deltagarna i ridsporttävlingar måste underkasta sig — icke minst för resor till och från tävlingsplatsen samt för vistelsen därstädes — äro påtagliga. En höjning av statens bidrag i vad gäller ridsporttävlingar med svenskfödda hästar synes vara väl motiverad. Utredningen är dock icke beredd förorda det av förbundet föreslagna bidragsbeloppet till tävlingspriser utan föreslår härutinnan ett till 45 000 kronor för-

höjt årligt statsbidrag. Härvid förutsattes att hela höjningen skall avse rid-sporttävlingar med svenskfödda hästar.

För tillgodoseende av önskemålet att nedbringa kostnaderna för deltagande i tävling synes det böra tagas under övervägande att medgiva civila ryttare samma förmåner, som tillkomma militära ryttare, nämligen fria järnvägsfrakter för hästarna från och till tävlingsplatsen samt kostnadsfri uppställning i militära etablissement.

Avelspriserna äro ägnade att på ett verksamt sätt bidra till ridhästavelns befrämjande. Ett förhöjt bidrag till förbundet synes därför böra ifrågakomma. Enligt utredningens mening bör bidraget till utdelning av avelspriser utgå med likaledes 45 000 kronor.

Utredningen har till sist i betraktande av önskvärdheten av att förbundets allmänna verksamhet för ridhästavelns främjande kunde utvidgas, ansett sig böra ifrågasätta huruvida icke förvaltningsbidraget till förbundet borde höjas från 5 000 kronor till 10 000 kronor. Till förbundet utgående bidrag till tävlings- och avelspriser samt till förvaltningskostnader skulle sålunda utgöra sammanlagt 100 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla centralförbundets hemställan om ett anslag om 75 000 kronor för inköp av tävlingshästar till de olympiska spelen i London 1948. I sin skrivelse har förbundet anfört i huvudsak följande.

Vid tiden för olympiska spelen i Stockholm 1912 — första gången hästtävlingar ingingo i spelens program — Antwerpen 1920, Paris 1924 och Amsterdam 1928, då de svenska ryttarna hade stora framgångar, var flertalet officerare beridna på egna tjänstehästar, vilka till en del bestodo av högklassiga importerade hästar och i övrigt voro utvalda ur eliten av landets egen halvblodsuppfödning, som då var flera gånger större än den nuvarande. Tillgången på delta goda hästmateriel och ett antal i privat ägo befintliga hästar, vilka i god tid före tävlingarna av sina ägare ställdes till förfogande, gjorde det möjligt för förbundet att på ett effektivt sätt förbereda och ordna den svenska rytтарrepresentationen.

Förhållandena äro emellertid numera helt förändrade. De egna tjänstehästarna äro sedan flera år tillbaka avskaffade. Av privatpersoner ägda lämpliga hästar ställas ej längre till förfogande. Dessa båda faktorer jämte den oerhört ökade konkurrensen vid de senaste spelen i Los Angeles 1932 och i Berlin 1936 utgöra förklaring till att de svenska ryttarnas möjlighet att med framgång delta i tävlingarna redan då avsevärt minskat.

Därest Sverige med utsikt till framgång skall representeras vid 1948 års olympiska ryttartävlingar, synes det nödvändigt att staten anskaffar hästar för komplettering av det kronan tillhöriga för tävlingarna användbara hästmaterialet.

Sådan komplettering kan ske dels genom inköp inom landet av vissa enskilda tillhöriga, vid tävlingar prövade högklassiga hästar och dels genom import från Irland av likaledes vid tävlingar prövade och för fortsatt utbildning lämpade hästar. Inom landet torde böra inköpas fyra hästar och från Irland fem hästar. För en var av de svenska hästarna bör beräknas ett pris av 5 000 kronor under det att inköpspriset för varje irländsk häst med hänsyn till de förhållandevis höga hästpriserna i Irland måste antagas uppgå till 10 000 kronor.

Det för ändamålet erforderliga beloppet bör disponeras enligt följande uppställning.

4 svenska hästar efter ett pris av 5 000 kronor för styck ..	kronor	20 000
5 irländska hästar efter ett pris av 10 000 kronor för styck ..	»	50 000
Kostnad för resa till Irland för en inköpskommission om en officer och en veterinär	»	3 000
Till förfogande för utfyllnad av köpeskilling	»	2 000
	Summa kronor	75 000.

Centralförbundet har tillika föreslagit att de inköpta hästarna, på sätt chefen för armén funne lämpligt, måtte tilldelas truppförband som stamhästar.

I avgivet yttrande har *chefen för armén* tillstyrkt framställningen under anmärkande av att det kunde visa sig vara fördelaktigare att inköpa en högklassig häst för exempelvis 20 000 kronor än två mindre värdefulla hästar för samma belopp, varför inköpskommissionen icke borde bindas vid något högsta inköpspris.

Jockeyklubben har till uppgift att genom kapplöpningväsendets ordnande på ett tidsenligt sätt verka för en större tillgång på ädla hästar. Klubben utgiver »Svensk stuteribok för fullblod» och för register över fullblodshästar. Endast de hästar, som äro införda i detta register, kunna deltaga i offentlig kapplöpning.

Av det Jockeyklubben genom Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 13 december 1946 beviljade beloppet om 16 000 kronor skola 10 000 kronor enligt av lantbruksstyrelsen godkända grunder användas till avelspris, som vid offentliga under klubbens överinseende under år 1947 anordnade kapplöpningar utdelas till svenska uppfödare av varmblodiga hästar med intill 10 procent av vederbörande hästars vinstsummor under året, 2 000 kronor utgå som bidrag till kostnaderna för fortsatt utgivande av klubbens stuteribok samt 4 000 kronor som bidrag till klubbens med kapplöpningväsendet förenade administrationskostnader.

Lantbruksstyrelsen har, såsom i det föregående anförts, hemställt att för budgetåret 1947/48 av medel, som tillföres stuteriväsendets fond, måtte som bidrag till avelspriser i av klubben anordnade eller godkända löpningar utgå ett i jämförelse med innevarande budgetår oförändrat belopp eller 30 000 kronor.

Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen har till ändamål att väcka intresse för avelsgrenen, förmedla försäljning av avels- och bruksdjur, anordna utställningar och tävlingar samt genom samarbete med myndigheter och enskilda organisationer tillvarata uppfödarnas intressen.

Föreningen har i statsbidrag erhållit genom Kungl. Maj:ts förutberörda beslut den 13 december 1946 ett belopp av 5 000 kronor till främjande av föreningens syften. Därjämte må anmärkas, att föreningen genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 mars 1945 beviljats ett belopp av 5 000 kronor till åtgärder för uppvisande av hästar vid lantbruksmötet i Lund.

Utredningen har, under förmälan att avelsföreningen i ett till utredningen avgivet yttrande framställt ett flertal förslag till åtgärder för främjande av den varmblodiga ridhästaveln, i betänkandet anført.

Föreningen utdelar årligen 50 kronor för varje av remonteringsnämnden uttaget 3-årigt avelssto, som är väl inkört. Av omkring 150 årligen uttagna ston bruka ett trettiotal premieras. Med hänsyn till betydelsen av att de varmblodiga fölstona tidigt inköras och då dessa premier sannolikt leda till att uppfödarna bygga sin remontavel på stostammar med lugnt och fogligt lynne, synes denna premieringsverksamhet böra utvidgas. Bidrag böra därför lämnas föreningen i sådan utsträckning, att premiebeloppen kunna höjas till 200 kronor. Antalet inkörda ston kan i så fall beräknas stiga till omkring det dubbla eller ett sextiotal, varför bidrag till föreningen för detta ändamål bör utgå med 12 000 kronor.

Avelsföreningen bör vidare beredas tillfälle att utdela särskilda betäckningspremier såsom ersättning för frakter och övriga omkostnader. Därigenom få de mindre jordbrukare, som innehava värdefulla avelsston, möjlighet att utan allt för stor ekonomisk uppoffring föra sina ston till lämpligaste hingst. Fördelningen av premierna bör ske efter samråd med vederbörande remonteringsnämnd. Premiens belopp bör utgöra 100 kronor och antalet sådana premier bör tills vidare bestämmas till 20. Den årliga kostnaden uppgår således till 2 000 kronor.

Ett av avelsföreningens önskemål är att årligen till viss central plats sammanföra eliten av avelsston och ridhästremonter samt av remonteringsnämnd godkända, men ej inköpta remonter i och för gemensam värdesättning, premiering och försäljning. Uppfödarna ha emellertid i många fall ej möjlighet att utan allt för stora ekonomiska uppoffringar inställa sig med sina hästar vid sådana uppvisningar. Det torde vara ägnat att uppmuntra intresset för ridhästaveln om möjligheter beredas alla uppfödare att med sina hästar inställa sig vid dylika uppvisningar, särskilt som därvid bättre priser kunna erhållas än å hemorten. För beredande av denna möjlighet synes föreningen böra erhålla ett årligt bidrag av 6 000 kronor.

Avelsföreningen har i liknande syfte tidigare anordnat hästutställningar. Erfarenheterna ha visat, att dessa utställningar utövat en gynnsam inverkan på ridhästaveln. Vid dessa utställningar förekomma även köruppvisningar, varför lämpliga tillfällen erbjudas truppförbanden att utvälja ackordshästar. Av brist på medel har föreningen icke kunnat anordna någon utställning under det senaste året. Möjlighet härtill bör beredas föreningen genom särskilt bidrag. Ifrågasvarande utställningar äro avsedda att hållas vart femte år. Det årliga bidraget torde böra bestämmas till 6 000 kronor, vilket innebär att bidraget till varje utställning uppgår till 30 000 kronor.

Avelsföreningen synes även böra erhålla bidrag till upplysningsverksamhet angående varmblodsaveln. En dylik upplysningsverksamhet bör bliva av särskilt värde för de mindre jordbrukare som ägna sig åt remontuppfödning. Bidraget synes lämpligen böra bestämmas till 4 000 kronor.

Därjämte torde bidrag till föreningens administrationskostnader böra utgå med 5 000 kronor.

De av utredningen föreslagna årliga bidragen till avelsföreningen uppgå sålunda till sammanlagt 35 000 kronor.

De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund har till uppgift att verka för vidmakthållandet och fortsatt utveckling av den varmblodiga hästaveln, att befrämja avsättningsmöjligheterna för föreningsmedlemmarnas uppfödning av varmblodiga hästar ävensom att befrämja ridskickligheten bland landsbygdens ungdom och dressyren av unghästar.

Av det belopp om 10 000 kronor, som förbundet erhållit genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 13 december 1946, skola minst 5 500 kronor användas till pris i tävlingar, som anordnas av till förbundet anslutna föreningar, högst 600 kronor till administrationskostnader, högst 1 400 kronor till avlöande av instruktörer samt återstoden till understöd åt till förbundet anslutna föreningar, till kostnader för inspektionsresor till medlemsföreningar och till anordnande av tävlingar.

Enligt *utredningen* bidra dessa föreningar i hög grad till att bland lantbruksbefolkningens breda lager väcka och vidmakthålla intresset för ridporten och därmed även för aveln av varmlodiga ridhästar. Förbundet borde därför erhålla ökat bidrag, varigenom det skulle kunna utvidga sin verksamhet. Lämpligt vore att bidraget utginge med visst belopp, 1 000 kronor, för varje till förbundet ansluten häradsförening om minst tolv ryttare. För närvarande funnes sjutton dylika föreningar men med det föreslagna bidraget kunde antalet beräknas stiga till ett trettiotal. Anslaget borde följaktligen ökas till 30 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har ansett, att ifrågavarande organisation borde givas allt det stöd, som vore möjligt, samt har härom ytterligare anfört.

De lantliga ryttarföreningarna ha varit av synnerligen stor betydelse för bibehållande av intresset för den ädla hästaveln. Främst genom deras verksamhet ha de för varmlodsaveln deprimerande följderna av den stora nedskärningen av de beridna truppslagen i någon mån neutraliserats. Sålunda har under senare år ungefär halva antalet av de genom remonteringsnämnden i Skåne uttagna avelsstona inköpts av medlemmar i de skånska ryttarföreningarna. De tävlingar, som anordnas av dessa föreningar, utgöra ett icke oviktigt led i prövningen av stomaterialets kapacitet, hårdhet och lynne med flera viktiga egenskaper.

Svenska travsportens centralförbund har, enligt vad förut sagts, för innevarande budgetår beviljats dels av medel, som tillförts stuteriväsendets fond, ett belopp av 40 000 kronor som bidrag till avelspriser i av förbundet anordnade eller godkända tävlingar, dels ett belopp av 13 000 kronor. Av sistnämnda belopp skola 6 000 kronor under kontroll av lantbruksstyrelsen användas till uppfödningpris vid travtävlingar 1947 i löpningar för av statens hästpremieringsnämnd premierade hästar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras, 500 kronor utgå som understöd för bestridande av förbundets med travtävlingsväsendet förenade administrationskostnader, 2 000 kronor i mån av behov och under lantbruksstyrelsens kontroll tilldelas lokala travklubbar och andra dylika sammanslutningar såsom bidrag till anordnande av sådana travtävlingar som avhållas utan att totalisatorspel är anordnat, med högst 600 kronor för varje sammanslutning, tillhoppa 4 000 kronor under vissa närmare angivna villkor användas som priser eller bidrag till priser samt 500 kronor utgå som bidrag till fortsatt utgivande av »Svensk travstambok för varmlodiga hästar».

Av förut lämnad redogörelse över anslagsäskandena för nästkommande budgetår framgår, att *lantbruksstyrelsen* hemställt, att av medel, som föreslagits skola tillföras stuteriväsendets fond, ett oförändrat belopp av 40 000

kronor måtte utgå till förbundet som bidrag till avelspriser i av förbundet anordnade eller godkända tävlingar.

Förbundet har i sitt yttrande framhållit, att travsporten bidroge med den största delen av totalisatormedlen. Sålunda inlevererade under år 1945 de till förbundet anslutna sällskapen 90 procent av samtliga dessa medel. Den svenska travsporten borde, bland annat, med hänsyn härtill erhålla större andel av totalisatormedlen.

I det över betänkandet avgivna utlåtandet har *lantbruksstyrelsen* berört frågan om högre bidrag till travförbundet. Styrelsen har härutinnan anfört.

De ökade kostnader, som komma att föränledas av ett bifall till utredningens förslag, skulle enligt förslaget till sin väsentliga del finansieras med totalisatormedel. Det är bland annat av detta skäl önskvärt, att statens inkomster av totalisatoromsättningen upprätthållas. Erfarenheten har visat, att intresset för vadhållningen medelst totalisator står i direkt proportion till startfrekvensen på trav- och galoppbanorna och de där uppträdande hästarnas kvalitet. Det synes därför styrelsen lämpligt, att för uppmuntran till uppfödare av dylika hästar de anslag, som för närvarande utgår till Jockeyklubben och Svenska travsportens centralförbund för utdelande av avelspriser för galopphästar och varmblodiga travare, höjas till ett belopp, som möjliggör effektivt stöd åt dessa avelsriktningar.

Föreningen nordsvenska hästen har till uppgift att verka för denna hästavelns utveckling och förbättring med bibehållande av de för rasen utmärkande egenskaperna såsom energi, rörlighet och hårdhet. Föreningen ombesörjer stamboksföringen av nordsvenska hästar i hela landet samt anordnar också utställningar av nordsvenska hästar.

Av det föreningen genom Kungl. Maj:ts merberörda beslut den 13 december 1946 beviljade beloppet om 8 000 kronor skola 7 000 kronor användas till understöd för utgivande av rasstambok för nordsvenska hästar samt 1 000 kronor som bidrag till föreningens kostnader för anordnande av en för hästar av nordsvensk ras gemensam utställning.

Enligt *utredningen* torde anslaget för stamboksföring vara tillräckligt. En utställning, som med hänsyn till generationsväxlingen inom hingstbeståndet borde komma till stånd vart femte år, hade visat sig draga en kostnad av 15 000 kronor. Det årliga bidraget för utställningsändamål borde därför höjas till 3 000 kronor.

Såsom förut nämnts, har *utredningen* i sitt betänkande framhållit som önskvärt att en riksförening för ridningens främjande (Ridfrämjandet) bildades, samt även hemställt om bidrag ej mindre till föreningen och till vissa av dess lokalavdelningar än även till uppförande av ridhus och till ridhusdrift, vilka bidrag beräknats för första året till 301 500 kronor, för femte året till 496 500 kronor och efter femte året till omkring 300 000 kronor. Därav avsåges årligen skola utgå till föreningen ett belopp av omkring 30 000 kronor för täckande av föreningens kanslikostnader samt till vissa av lokalavdelningarna ett belopp av 20 000 kronor som bidrag till deras verksamhet. I övrigt beräknades till uppförande av ridhusanläggningar ett årligt bidrag

från och med första till och med femte året å 250 000 kronor samt till drift vid dylika ridhus under andra året ett belopp av 50 000 kronor, under de tre följande åren ett årligen med 50 000 kronor förhöjt belopp och från och med sjätte året ett med ytterligare 50 000 kronor ökat belopp eller sålunda 250 000 kronor. Därjämte borde av totalisatormedel bildas en särskild fond å 2 500 000 kronor för utlämnande av lån till uppförande av ridhus.

Ur betänkandet må beträffande utredningens ifrågavarande förslag till en början återgivas följande.

Utredningsuppdraget innebär, att utvägar skola sökas för att tillgången på ridhästar under fredstid skulle kunna bringas till bättre överensstämmelse med krigsmaktens mobiliseringsbehov av ridhästar. I första hand skulle detta ernås genom åtgärder till befrämjande av ridhästaveln. I längden är det emellertid icke tillräckligt med speciella avelsbefrämjande åtgärder, om icke avelsprodukterna kunna nyttjas under fredstid. Det är därför angeläget, att varmblodiga hästar komma till större användning för civilt ridbruk. För krigsmakten är det givetvis till fördel om hästarna, när de vid mobilisering tagas i anspråk, äro dresserade och tränade som ridhästar. Under de sista åren har antalet remonter, som armén inköpt, varit den avgörande regulatören för landets ridhästavel. I den mån remonteringen minskats, har den varmblodiga ridhästaveln gått tillbaka. Liksom andra hästavgrenar är ridhästaveln en ekonomisk fråga. Variationerna i arméns stambästand har medfört ett osäkerhetstillstånd för uppfödarna och från ett liknande fortsatt läge kan icke bortses, så länge arméns remontering utövar ett så dominerande inflytande, som nu är fallet. Alla åtgärder, som kunna stabilisera avsättningsförhållandena för ridhästaveln, måste därför vara av stor betydelse.

Utredningen har övervägt möjligheterna för en ökad användning av ridhästar för ridbruk samt har därvid icke kunnat undgå att lägga märke till det under de senaste åren stegrade intresset för ridning. Ridhusen i de större städerna ha blivit mer och mer anlitade. I flera mindre samhällen ha bildats ridklubbar, som under kortare tidsperioder bedrivit ridning med från trupper förband utackorderade stambästar. Företag har stött de ridsektioner, som bildats i de anställdas organisationer för sport och friluftsliv.

En popularisering av ridningen som folksport skulle ur folkhälsosynpunkt vara fördelaktig samt skulle även medföra att värnpliktiga vid beridna eller anspända förband bliva bättre skickade att utföra sin tjänst. Särskilt angeläget synes vara att värnpliktig befälspersonal kan beredas möjlighet att bibehålla och förkovra sig i under utbildningstiden förvärvad färdighet i ridning och hästtjänst. Åtgärder böra därför vidtagas för att ridning skall kunna utövas i större omfattning än vad nu sker.

För det stora flertalet äro kostnaderna för ridning för närvarande alltför stora. Dessa kostnader hänföra sig i huvudsak till ridhusanläggningarna och hästhållningen. För bedrivande av ridutbildning är det nödvändigt att ha tillgång till ridhus. För ryttarna erfordras även särskilt vintertid en samlingslokal. Ridhus med tillhörande stall finnas emellertid endast i en del större städer. I vissa mindre samhällen har under de senaste åren för tillfälligt bruk förhyrts mer eller mindre lämpliga byggnader. I den mån ytterligare ridhus komma till stånd, kunna dessa få användning som uppställningsplatser vid mobilisering eller vid större militära övningar. Utrymmena kunna även användas som uppvisnings- och utställningshallar.

Av totalisatormedel böra därför utgå dels bidrag och lån till uppförande och utvidgande av ridhus, dels ock bidrag till bestridande av utgifterna för anläggningarnas underhåll samt för bedrivande av ridutbildning och ridning.

Enligt utredningen erfordrades ett centralorgan, som hade till uppgift att direkt under statlig myndighet främja ridningen såsom folksport samt sålunda, bland annat, även att förmedla bidrags- och långivningen och utöva kontroll över de lokala organens verksamhet. En riksförening för ridningens främjande (Ridfrämjandet) borde därför bildas.

Beträffande denna förenings ändamål och arbetsuppgifter har i betänkandet vidare anförts.

Ridfrämjandet är avsett att vara en hela landet omfattande sammanslutning till främjande av ridningen såsom folksport. För att nå detta syfte böra såväl yngre som vuxna personer beredas möjlighet till billig ridundervisning och tillfälle till ridning samt undervisning i hästkänedom. Inom orter, där intresse och möjligheter finnas, böra bildas lokalavdelningar med tillgång till ridhus och hästar. Dessa lokalavdelningar böra, när så befinnes lämpligt, sammanslutas till landskapsförbund. Samarbete bör ständigt ske med andra sammanslutningar, som ha sport, friluftsliv och fysisk fostran på sitt program, särskilt med riksorganisationer för ridtävlingar och jämväl med krigsmakten. Dessutom skall kontakt och samråd städse äga rum med lantbruksstyrelsen och organisationer för den varmblodiga ridhästaveln. I övrigt skall Ridfrämjandet vidtaga alla de åtgärder, som kunna tjäna dessa syften.

Utredningen har ansett, att överinseendet över Ridfrämjandet borde åvila lantbruksstyrelsen, samt har härefter framlagt följande förslag beträffande föreningens organisation.

Varje välkänd man och kvinna, som anmält sig därtill och erlagt stadgad medlemsavgift, kan vara medlem av Ridfrämjandet. Medlemmarna äro antingen hedersledamöter, stödande, ständiga eller årsmedlemmar.

Den högsta ledningen av verksamheten bör utövas av till allmänt möte samlade föreningsmedlemmar. En centralstyrelse och ett verkställande utskott böra handhava den omedelbara ledningen av Ridfrämjandets angelägenheter.

Ridfrämjandets medlemmar inom ett samhälle med närmaste omgivning kunna sammansluta sig till en lokalavdelning. Dylika avdelningar inom i stadgarna särskilt angivna geografiska verksamhetsområden kunna sammanluta sig till landskapsförbund. Stadgar för lokalavdelning och landskapsförbund böra utfärdas av centralstyrelsen.

Ridfrämjandets ordförande bör utses av Kungl. Majt på förslag av lantbruksstyrelsen efter samråd med chefen för armén.

Centralstyrelsen beräknas ha sitt säte i Stockholm och upprättar där ett kansli. Nämnda styrelse bör bestå av följande ledamöter:

1. Ridfrämjandets ordförande såsom självskrivnen ordförande;
2. Ridfrämjandets verkställande direktör, som samtidigt är ridfrämjandets och centralstyrelsens sekreterare;
3. en ledamot, utsedd av lantbruksstyrelsen efter samråd med chefen för armén;
4. en ledamot, utsedd av vardera Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen, Svenska ridsportens centralförbund och De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund;
5. en inom området mantalsskriven ledamot från vart och ett av de i stadgarna angivna geografiska verksamhetsområdena, vald av landskapsförbund eller, där sådant icke bildats, av årsmötet.

Centralstyrelsen väljer inom sig en vice ordförande, som också tjänstgör såsom föreningens vice ordförande.

Verkställande utskottet synes böra bestå av:

1. Ridfrämjandets ordförande,
2. Ridfrämjandets vice ordförande,
3. två av centralstyrelsen utsedda ledamöter,
4. en av lantbruksstyrelsen utsedd ledamot.

Ridfrämjandets verkställande direktör utses av verkställande utskottet. Utskottet utser jämväl annan å kansliet erforderlig personal och äger att vid behov med sig adjungera särskilda sakkunniga personer.

Verkställande utskottets arbetsuppgifter synas i huvudsak böra vara att uppmuntra till och besluta om bildandet av lokalavdelningar och landskapsförbund samt understödja deras verksamhet, att verkställa centralstyrelsens beslut och besluta om användningen av Ridfrämjandets medel i överensstämmelse med fastställd inkomst- och utgiftsstat och i övrigt handhåva förvaltningen av tillgångarna. Utskottet skall därjämte förbereda alla ärenden, som skola handläggas av centralstyrelsen, bland annat, expediera ansökningar från lokalavdelningar om bidrag av totalisatormedel. Det bör åvila i första hand verkställande utskottet och den verkställande direktören att taga alla sådana initiativ, som kunna främja Ridfrämjandets syften.

För granskning av centralstyrelsens och verkställande utskottets förvaltning samt Ridfrämjandets räkenskaper utses årligen vid årsmötet två revisorer jämte en suppleant för envar av dessa, varav en revisor och en suppleant för denne skola vara av Stockholms handelskammare auktoriserade revisorer.

Ridfrämjandets lokalavdelningar böra som regel vara ideella föreningar. Någon bestämd organisationsform synes emellertid icke böra fastställas för desamma. Det kan förutsättas, att de vanligen få karaktär av en kamratförening med intresset för ridningen som den sammanhållande faktorn. När fråga blir om byggandet av ridhus, kommer det säkerligen att i vanliga fall framstå såsom mest ändamålsenligt, att i orten bildas en ekonomisk förening, en fastighetsägareförening eller ett bolag, som är ägare till anläggningen och som upplåter densamma till Ridfrämjandets lokalavdelning mot en hyra, som motsvarar underhållskostnaderna. I andra fall kan liksom beträffande idrottsanläggningar, som uppförts med anslag från fonden för idrottens främjande (tipsmedel), tänkas, att lokalorganisationen själv både är ägare av anläggningen och ombesörjer driften av densamma. Det förefaller som om i denna sak borde få finnas en viss frihet, så att, liksom i fråga om anslag av tipsmedel, de lokala förhållandena få vara avgörande. Under alla förhållanden böra lokalorganisationerna få en fast organisationsform, helst en sådan, som så nära som möjligt ansluter till en ekonomisk förenings. Det blir för lokalavdelningarna fråga om en rörelse med driftbudget, även när de icke äro ägare av fastighet.

I utredningens betänkande, däri även berörts förhållandet mellan Ridfrämjandet och nuvarande organisationer för hästavel och ridsport, har härutinnan anförts.

Ridfrämjandets arbetsuppgifter kunna icke beräknas göra någon av de nu befintliga organisationerna för hästaveln eller ridsport obehövlige. Till sitt syfte överensstämmer Ridfrämjandet med nämnda organisationer och dess tillkomst kommer att skapa en fastare och utvidgad grund för ifrågavarande organisationers verksamhet. Ridhästaveln får förbättrade avsättningsmöjligheter, men Ridfrämjandet har i övrigt inga beröringspunkter med aveln, och med tävlingssport bör Ridfrämjandet icke befatta sig. Några andra prov eller

tävlingar än sådana, som äro att betrakta såsom bevis om vid utbildningen uppnådd färdighet, böra icke förekomma inom Ridfrämjandets ram. Liksom hittills böra för ryttartävlingar finnas fältrittklubbar, som vid organiserandet av tävlingar alltså böra lyda under Svenska ridsportens centralförbund. Givetvis kommer ett ökat antal ryttare att genom Ridfrämjandet förvärva tillräcklig ridskicklighet för att kunna uppträda på tävlingsbanor. Med hänsyn främst till förslitningen av hästmateriet böra Ridfrämjandets hästar emellertid i regel icke användas vid offentliga tävlingar. När så anses böra vara fallet, bör tillstånd i varje särskilt fall lämnas av Ridfrämjandets verkställande utskott. Beträffande Ridfrämjandet och Svenska ridsportens centralförbund böra redan från början utstakas linjer, som angiva organisationernas olika arbetsuppgifter: Ridfrämjandet skall befatta sig med ridningen såsom folksport (utbildning och motionsridning), centralförbundet med ridningen såsom tävlingssport, vilket emellertid icke får förhindra, att i Ridfrämjandets ridutbildning inlägges tävlingsmoment. Utredningen har i denna angelägenhet tagit såsom förebild landets skidsport med de sidoordnade sammanslutningarna Skidfrämjandet och skidförbundet, som allmänt anses vara en god organisationsform. Med tanke på det samarbete, som bör förekomma, har utredningen föreslagit, att en ledamot av Ridfrämjandets centralstyrelse utses av Svenska ridsportens centralförbund.

Beträffande Jockeyklubben, som är ledande organ för kapplöpningssporten, omfattar dess verksamhet en så särpräglad ridning, att den icke kan tänkas komma att beröras av Ridfrämjandets verksamhet.

De ryttarföreningar, som äro sammanslutna i De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund, bedriva en verksamhet, som på flera sätt har beröringspunkter med Ridfrämjandets. De äro sammanslutningar av uppfödare inom jordbruksdistrikt, där livlig ridhästavel bedrives. Endast uppfödare få vara medlemmar av föreningarna, och sådan häst, som vunnit pris vid offentlig tävling, får icke deltaga i av förbundet anordnade tävlingar. Organisationen är för landsbygden på många sätt vad Ridfrämjandet är avsett att bli för tätbebyggda samhällen. Med hänsyn till de överensstämmelser i organisation och verksamhet, som finnas mellan nämnda föreningar och Ridfrämjandet, bör övervägas, om ett samgående icke skulle vara till fördel. Utredningen har förutsatt, att tillsvidare ett intimt samarbete bör förekomma mellan de bägge organisationerna, och föreslagit, att De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund tillsätter en ledamot i Ridfrämjandets centralstyrelse.

Beträffande Ridfrämjandets ekonomiska förhållanden har utredningen föreslagit, att medlemsavgifter skulle utgå med 2 kronor för årsbetalande, 100 kronor i ett för allt för ständig och 200 kronor för stödjande medlem. Utredningen har emellertid framhållit, att föreningens verksamhet till huvudsaklig del måste grundas på understöd av totalisatormedel.

Utredningens beräkning av de årliga kostnaderna för Ridfrämjandets kansli framgår av följande uppställning.

För hyra av kontorslokaler	kronor	3 000
» arvode till ordförande	»	2 000
» lön till verkställande direktör	»	15 000
» » » expeditionsbiträde	»	3 500
» traktamenten, resekostnader	»	3 000
» expenser, upplysningsverksamhet	»	5 000

Kronor 31 500

avgår medlemsavgifter

» 5 000

Summa kronor 26 500.

Enligt utredningen erfordrades alltså för första verksamhetsåret ett bidrag av 31 500 kronor och för varje därefter följande år ett bidrag av 26 500 kronor. Därtill komme under första året ett engångsanslag om 5 000 kronor för inköp av kontorsinventarier.

I betänkandet ha härefter lämnats vissa uppgifter angående de av utredningen föreslagna bidragen till vissa lokalavdelningars verksamhet och till ridhusdrift. Utredningen har härutinnan anfört till en början följande.

Understödsverksamheten måste givetvis varieras allt efter förhållandena på olika orter. När fråga blir om ridning i militära etablissement på kronans hästar, torde endast mindre om ens några bidrag bliva erforderliga. I andra fall, när tillgång till ridhus finnes, men egen hästhållning måste förekomma, synes del av kostnaderna böra bestridas genom bidrag för att ridningen skall kunna bliva billig. För tio lokalavdelningar med dylika förutsättningar för sin verksamhet synes böra beräknas ett årligt bidrag till varje av 2 000 kronor eller sammanlagt 20 000 kronor.

Utredningen har vidare framhållit, att anslagskraven komme att skifta, när fråga bleve om understöd till orter, där verksamheten bedreves vid nyuppförda ridhus. I större samhällen erfordrades ridhus med större antal hästar, i mindre samhällen bleve ridhusrörelsen självfallet av mindre omfattning. Anslagsgivningen finge rättas efter förhållandena för att ridintresset skulle kunna bliva tillgodosett på bästa sätt. Att särskilja de olika krav, som kunde komma att uppställas, vore nu icke möjligt. Under förutsättning att i ett normalridhus i ett medelstort samhälle borde finnas tjugu hästar, torde beträffande anslagsgivningen till ett dylikt ridhus kunna göras följande beräkning.

Envar av de 20 hästarna kan antagas årligen brukas i ridning under 320 dagar (sjukdom 15 dagar, betesgång 30 dagar). I medeltal bör varje häst kunna utnyttjas för 3 timmars daglig ridning. Antalet riddimmar skulle för hela stallet under ett år bliva 19 200, vilken siffra med hänsyn till att en del av hästarna tillhöra armén och under viss tid tagas i anspråk för militärt bruk bör nedskrivas till 18 800. Med en ryttaravgift av 2 kronor i timmen skulle inflyta 37 600 kronor. Enligt utredningens förslag bör av medel från fjärde huvudtiteln utgå omkring 250 kronor i ersättning till fodervärd för varmblodig ackordshäst. För fem av de tjugu hästarna kan beräknas inflyta dylik ersättning med tillhoppa 1 250 kronor. Dessutom kan beräknas en sammanlagd inkomst av 250 kronor i ridhusavgifter från personer, som beridna på egna hästar begagna sig av ridhuset, och därjämte 200 kronor för försåld slakthäst, gödsel m. m. Ridhusets inkomster under ett år skulle alltså utgöra:

ridavgifter kronor	37 600
fodervärdsersättning m. m. »	1 250
ridhusavgifter »	250
slakthäst m. m. »	200
	Summa kronor	39 300.

De årliga driftskostnaderna kunna beräknas på följande sätt:

lön till föreståndare, ridlärare kronor	7 000
foder till 20 hästar (7 200 rationsdagar à 2: 75) »	19 800
löner till stallpersonal »	9 000

underhåll av byggnader och materiel	kronor	2 000
inköp av en häst	»	2 500
allmänna omkostnader (lyse, vatten, sjukvård, veterinärvård, försäkring, skatter, diverse)	»	2 000
		Summa kronor 42 300.

Skillnaden mellan inkomster och utgifter under ett år utgör sålunda 3 000 kronor. Under den första femårsperioden och särskilt under första året måste emellertid ske nyanskaffning av såväl hästar som sadelmunderingar. Beträffande hästarna kan antagas, att dessa under första femårsperioden i förhållandevis stor omfattning komma att tillhöra kronan. Det årliga bidraget till driften vid varje nyuppfört ridhus torde därför kunna beräknas till 5 000 kronor. Under förutsättning att tio ridhus uppföras årligen under de första fem åren skulle bidragsbehovet under det andra året uppgå till 50 000 kronor och därefter under ett vart av de därpå följande fyra åren öka med samma belopp.

Beträffande utredningens förslag om bidrag och lån till uppförande av ridhus har i betänkandet anförts följande.

Uppförandet av ett ridhus av normaltyp kan beräknas draga en kostnad av 100 000 kronor, markvärdet icke inräknat. Av totalisatormedel bör utgå ett engångsbidrag, motsvarande 25 procent av dessa kostnader. Då det kan beräknas, att tio dylika ridhus kunna komma att byggas under de fem första åren, skulle för sådana bidrag under den första femårsperioden årligen erfordras sammanlagt 250 000 kronor. Sedan sålunda 50 ridhus iordningställt, torde behovet av ytterligare ridhus komma att nedgå.

Ur sistnämnda belopp torde bidrag även kunna utgå för utvidgning eller förbättring av redan befintliga ridhusanläggningar, varför särskilt anslag för sådant ändamål icke erfordras.

Ur den föreslagna fonden bör lån kunna utgå för uppförande av ridhus till högst hälften av den totala anläggningskostnaden, markvärdet icke inräknat. Under förut angivna förutsättning att under de första fem åren skulle årligen uppföras tio sådana ridhus för en beräknad kostnad av 100 000 kronor för varje byggnad, erfordras sålunda för den föreslagna långivningen varje år 500 000 kronor. Efter fem år skulle lånesumman komma att uppgå till 2 500 000 kronor. Ytterligare långivning torde därefter böra ifrågakomma endast i begränsad omfattning.

Beträffande lånen bör gälla att de skola vara räntefria och att återbetalningsskyldighet icke skall föreligga så länge ridverksamhet bedrives i anläggningen. För lånen bör ställas betryggande borgen. Bestämmelserna för långivningen böra vidare innebära, att vid ansökan om lån skall fogas ritning, kostnadsberäkning, fullständig finansieringsplan för anläggningens utförande med uppgifter om tillgängligt eget kapital, om anslag från kommun, bolag eller enskilda, om bidrag in natura såsom virke m. m. och om lämnade förbindelser för anläggningens färdigställande samt dessutom finansieringsplan för ridhusets framtida drift och underhåll.

Ur det av *statskontoret* över utredningens betänkande avgivna utlåtandet, däri framställt vissa principiella erinringar mot förevarande del av utredningens förslag, må här återgivas följande.

De föreslagna lånen utgöra icke lån i egentlig mening utan ha närmast karaktären av understöd, förenat med viss återbetalningsskyldighet. Sådant understöd utlämnas bland annat från allmänna arvsfonden. I analogi här-

med böra i stället för de av utredningen föreslagna bidragen och lånen understöd medgivas upp till 75 procent av anläggningskostnaderna. Erforderligt anslag för ändamålet bör anvisas under nionde huvudtiteln. Därest specialbudgeten bibehålles, bör anslaget avräknas å totalisatormedel. Såsom villkor för understöd bör gälla, att vederbörande förpliktar sig att återbetala detsamma — helt eller delvis — därest anläggningen icke skulle användas för sitt ändamål. För fullgörande av detta villkor bör ställas säkerhet, som Kungl. Maj:t bestämmer.

I det av *riksdagsmannen N. Holmström* den 12 december 1946 över utredningens betänkande avgivna yttrandet har gjorts gällande, att det vore orimligt att söka popularisera ridningen såsom folksport samt att därför den fördel, den föreslagna organisationen Ridfrämjandet skulle kunna erbjuda, icke motiverade de enligt utredningen erforderliga kostnaderna. Vid yttrandet fanns fogad en av *B. Holmström* upprättad promemoria, däri föreslagits, att i stället för de av utredningen föreslagna åtgärderna borde dels alla varmblodiga stamhästar användas för ridbruk, dels lämpliga varmblodiga travare uppköpas och användas som ridhästar i första hand vid icke beridna förband, dels ock nordsvenska hästar uppköpas och användas som draghästar.

6. Hovvård.

Enligt Kungl. Maj:ts förberörda beslut den 10 maj 1946 må för innevarande budgetår till demonstration i hovvård och hovbeslag disponeras ett belopp av 6 000 kronor. Beträffande föreskrifter rörande beloppets användning hänvisas till statsliggaren s. 765.

Sammanfattningsvis må i fråga om anslagsäskandena nämnas, att lantbruksstyrelsen i skrivelsen den 31 augusti 1946 hemställt för angivna ändamål om ett med 2 000 kronor förhöjt belopp eller sålunda 8 000 kronor och för understödjande av ambulerande hovslagarverksamhet om ett belopp av 15 000 kronor, att utredningen föreslagit skola utgå för ifrågavarande demonstrationer 15 000 kronor och för understöd till hovvårdsföreningar och hovslagare 55 000 kronor samt att Föreningen skogsarbeten anhållit om ett anslag å 5 000 kronor till planerad instruktions- och upplysningsverksamhet angående hästhovvården i Norrbotten. Därjämte har Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för åstadkommande av statsbidrag till ambulerande hovslagarverksamhet.

Utredningen har i betänkandet, däri framhållits att en förbättrad hovvård skulle bli av betydelse icke endast ur militär utan även ur allmän ekonomisk synpunkt, härutinnan vidare anfört i huvudsak följande.

Fel och sjukdomar i hovarna äro en mycket vanlig orsak till kassation vid den militära hästuttagningen. Dessa hovfel bero vanligen på en särskilt i Norrland i hög grad försummad hovvård. En ändring i detta hänseende skulle skapa ett avsevärt förbättrat läge beträffande tillgången på för krigsbruk lämpliga hästar.

På grund av felaktigt hovbeslag är hästarnas prestationsförmåga vid timmerdrivningarna ofta nedsatt. En hastigare förslitning av hästmaterialet anses allmänt vara en direkt följd av den försummade hovvården i landet.

Enligt utredningen berodde de påtalade ogynnsamma förhållandena dels på bristande kunskap hos den hästägande allmänheten för en rationell hovvårds betydelse, dels på ringa tillgång på utbildade hovslagare, som utövade sitt yrke.

Beträffande de av lantbruksstyrelsen sedan år 1934 anordnade demonstrationerna för ökad upplysning om hovvård och hovbeslag har i betänkandet lämnats följande uppgifter.

Demonstrationerna ha bedrivits på så sätt, att lantbruksstyrelsen i samarbete med hushållningssällskapen utsatt viss dag och plats i en bygd för demonstrationsmöte. Vederbörande hushållningssällskap har tillhandahållit lokal och utlyst mötet, medan styrelsen bestritt de övriga kostnaderna. Till demonstrationerna få de av bygdens hästägare, som så önska, inställa sig med sina hästar, vilka användas såsom demonstrationsobjekt. Hovbeslaget m. m. korrigeras av hovslagare, varjämte den veterinär, som leder förrättningen, meddelar instruktion och håller föredrag om hovvård och hovbeslag. Det tillgängliga anslaget har emellertid endast medgivit, att dylika demonstrationer i varje län kunnat avhållas på 5—7 platser vartannat år.

Enligt utredningen omfattades dessa demonstrationskurser med stort intresse samt hade dessutom visat sig vara värdefulla för äldre hovslagares fortbildning. Upplysningsverksamheten genom demonstrationerna borde därför utökas. En sådan utökning kunde komma till stånd i den mån veterinärpersonal funnes till förfogande.

Efter samråd med den veterinär, som lett ifrågasvarande demonstrationer, har utredningen föreslagit att bidraget till dessa måtte höjas att årligen utgå med 15 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i sitt över betänkandet avgivna utlåtande tillstyrkt utredningens förslag i denna del samt vidare anfört.

Vissa svårigheter äro förknippade med att finna veterinärer, som äro villiga att åtaga sig ledarskapet av ifrågasvarande demonstrationskurser. Landet är, vad angår dessa kurser, uppdelat i fyra distrikt med en veterinär som kursledare inom varje distrikt. Den tid, som åtgår för att avhålla kurserna inom ett distrikt, uppgår till omkring en månad. Förutom rese- och traktamentsersättning enligt klass II C i allmänna resereglementet utgår till veterinären ett arvode av 25 kronor för förrättningsdag. Detta arvode är av allt att döma icke tillräckligt att kompensera en tjänsteveterinär för mistade löneförmåner och praktikinkomster under den tid demonstrationskurserna pågå. Styrelsen ifrågasätter därför, huruvida icke ett ökat arvode till ledarna för demonstrationskurserna i fråga är nödvändigt.

Utredningen har även i betänkandet anmärkt, att en omfattande propaganda för förbättrad hovvård bedrivits inom Norrbottens län.

Föreningen Skogsarbeten har härutinnan i sin skrivelse lämnat följande uppgifter.

På initiativ av domänverket och föreningen anordnades hösten 1944 kurser inom ett trettiotal byar i övre Norrbotten för att bibringa hästägarna kännedom om hästhovarnas rätta skötsel och om hovbeslag. Som instruktörer vid dessa kurser anlätades två hovslagare, vilka efter uppgjord plan reste från by till by, där hästägarna fingo möta upp med sina hästar. Hovslagarerna skodde en hov på varje häst, varefter hästägarna fingo sko övriga hovar under instruktörens ledning.

Intresset för dessa kurser har visat sig vara synnerligen stort och föreningen har beslutat att, om medel kan uppbringas, fortsätta med kurserna och i möjligaste mån genomgå samtliga hästar — omkring 10 500 — inom Norrbotten. Sådana kurser skola i så fall hållas under två månader årligen under tre år. Varje år skola omkring 3 500 hästar behandlas. En hovslagare beräknas hinna behandla cirka 140 hästar i månaden. Tretton instruktörer måste därför tjänstgöra varje år.

Kostnaden för instruktörer m. m. beräknas till 5 kronor för häst. Den totala instruktörskostnaden uppgår alltså till 52 000 kronor. Härtill komma utgifter för hovbeslag m. m., vilka utgifter hästägarna dock själva skola svara för.

Med stöd av vad sålunda anförts har föreningen anhållit om ett bidrag å 5 000 kronor ur stuteriväsendets fond.

Norrbottens läns hushållningssällskap har tillstyrkt föreningens framställning.

I den av *professor Åkerblom* upprättade promemorian har däremot framhållits, att det ur flera synpunkter vore lämpligare att främja bildandet av hovvårdsföreningar och ekonomiskt stödja dessa än att bidraga till de föreslagna kurserna.

I detta sammanhang må återgivas vad *utredningen* i sitt betänkande anført beträffande tillgången på yrkesutbildade hovslagare.

Inom landet har bedrivits en tämligen omfattande hovslagarutbildning. Kurser ha årligen varit anordnade vid veterinärhögskolan, Skara veterinärinrättning och Alnarps lantbruksinstitut, varjämte från armén alltjämt avgår fast anställda yrkesmän, som givetvis också äro skolade för hovslagarverksamhet i det civila livet. Vid truppförbanden utbildas därjämte värnpliktiga till hovslagare, som vid mobilisering äro avsedda att utöva självständig yrkesverksamhet. Det förefinnes sålunda inom landet ingen brist på hovslagarutbildade yrkesmän. Att hovvården och hovbeslaget äro eftersatta beror på att många av de utbildade hovslagarna icke ägna sig åt yrket utan vinna anställning i annan yrkesutövning. De ha svårt att skaffa sig sin bärgning inom yrket beroende på bristande intresse från hästägarnas sida. Den ersättning, som hovslagaren under sådana förhållanden måste betinga sig för sitt arbete, blir ganska betungande för hästägarna, varför dessa söka hjälpa sig själva eller anlita hovslagaren alltför sällan. I norra Sverige synes vara regel, att sakkunnig hovslagare icke finnes att tillgå inom stora bygder, och att någon behandling med sjukbeslag icke kan ifrågakomma.

Beträffande möjligheten att göra yrkeskunniga hovslagare i större utsträckning tillgängliga har inom utredningen diskuterats två olika förslag. Det har sålunda ifrågasatts dels att hästägarna sammanslöte sig till hovvårdsföreningar, som skulle komma i åtnjutande av bidrag av allmänna medel, dels att ekonomisk gottgörelse lämnades åt enskilda hovslagare, som mot fastställd taxa utövade sitt yrke såsom självständiga yrkesmän. Enligt utredningen borde bägge dessa slag av stödåtgärder ifrågakomma.

Angående hovvårdsföreningarna har utredningen vidare anført.

Dessa föreningar lämpa sig bäst inom trakter, där hovvården för närvarande ägnas ett visst intresse. Särskilt är så förhållandet i de delar av södra Sverige, där hästavel av större omfattning bedrivs och där unghästuppfoeningen ägnas en större omsorg. Inom dylika bygder kan förutsättas, att

anslutningen blir livligare. Det är emellertid nödvändigt, att den tidsförlust, som åsamkas hästägarna genom att föra hästarna till hovslagaren, elimineras. Hovslagaren bör därför föra en ambulerande verksamhet och varannan månad besöka gårdarna. Härför är nödvändigt, att han har bil till sitt förfogande och att han i exempelvis en släpvagn medför erforderlig verktygsutrustning och materiel. De särskilda kostnader, som bliva en följd av den ambulerande verksamheten, böra åtminstone delvis bestridas av allmänna medel. För varje hovslagare i en hovvårdsförening bör beräknas ett årligt anslag av 1 000—1 500 kronor beroende av lokala förhållanden.

I betänkandet har härefter beträffande förslaget om ekonomisk gottgörelse åt enskilda hovslagare anförts.

Hovslagare, som arbeta självständigt mot fastställd taxa och med bidrag av totalisatormedel, synes vara den bästa organisationsformen för områden med gles bebyggelse och ringa intresse för hovvård. Där skogsbruket dominerar över lantbruket såsom i stora delar av Norrland och Bergslagen, är så särskilt fallet. Också dessa hovslagare böra vara utrustade med bilar m. m., och deras verksamhet får vintertid jämväl omfatta besök å skogsavverkningsplatser eller andra tillfälliga arbetsplatser, där hästar finnas. För varje hovslagare bör liksom beträffande hovvårdsföreningarna beräknas ett årligt bidrag av 1 000—1 500 kronor.

Enligt utredningen borde bidragen till såväl hovvårdsföreningarna som enskilda hovslagare fördelas av lantbruksstyrelsen efter ansökan och förslag av hushållningssällskapen. Om den ena eller andra formen av hovslagarverksamhet skulle ifrågakomma, finge i första hand bedömas av vederbörande hushållningssällskap. Det borde ankomma på lantbruksstyrelsen att utarbета och utfärda närmare föreskrifter angående hovvårdsföreningarnas organisation, kompetensfordringar för hovslagare m. m. Ett intimt samarbete beträffande såväl organisationsfrågor som hovslagarnas yrkesutbildning borde äga rum mellan hushållningssällskapen samt läns- och distriktsveterinärerna. Det kunde även ifrågasättas, huruvida icke den statliga verksamheten beträffande hovvård och hovbeslag borde stå under central veterinärledning. Utan tvivel förefunnes i Norrland och norra Svealands skogsområden det största behovet av den föreslagna understödsverksamheten. Statsmakternas intresse borde därför i första hand inriktas å dessa landsdelar.

Utredningen har föreslagit, att anslagsgivningen under de närmaste åren inskränktes till understöd av 35 till 40 hovslagare. I den mån erfarenhet vunnes och verksamheten kunde utökas, syntes ökade bidrag av totalisatormedel böra lämnas. Tills vidare borde anslag för den hovvårdande verksamheten årligen utgå med 55 000 kronor för understöd av hovvårdsföreningar och hovslagare.

I de avgivna *yttrandena* har utredningens förslag i förevarande del tillstyrkts.

7. Understödjande åtgärder i allmänhet å hästavelns område.

Av ifrågavarande uppställning över vissa för innevarande budgetår beviljade anslag från medel, som avsatts till stuteriväsendets fond, framgår att Kungl. Maj:t äger disponera ett belopp om 50 000 kronor för nu angivna

åtgärder. Av uppställningen framgår tillika, att *lantbruksstyrelsen* i sin skrivelse den 31 augusti 1946 hemställt att för budgetåret 1947/48 måtte anvisas enahanda belopp för sådant ändamål.

Totalisatormedlens användning och stuteriväsendets fond.

I skrivelse den 27 februari 1923 (nr 31) anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t för beredande av medel åt landets hästavel ville medgiva att vissa av Kungl. Maj:t godkända föreningar skulle tillåtas att vid offentliga kapploppningar och travtävlingar anordna vadhållning för allmänheten med totalisator. Som förutsättning angavs att föreningarnas vinst av totalisatorn med avdrag för omkostnaderna skulle inbetalas till statsverket för att komma den svenska hästaveln till godo.

I anledning härav utfärdade Kungl. Maj:t kungörelsen den 4 maj 1923 (nr 87) angående anordnande av vadhållning medelst så kallad totalisator. Denna kungörelse har sedermera ersatts av kungörelsen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i samband med tävlingar.

Beträffande tidigare redovisning av totalisatormedlen och om tillkomsten av stuteriväsendets fond, vilken bildats av sådana medel, må hänvisas till en av utredningen upprättad, vid betänkandet såsom bilaga fogad promemoria angående totalisatormedlen. Här torde endast böra erinras, att dessa medel sedan ett flertal år tillbaka redovisats å särskild specialbudget på så sätt att till avsättning till fonden uppförts ett anslag, till beloppet motsvarande beräknade inflytande totalisatormedel, sedan summan av samtliga å driftbudgeten uppförda anslag för hästavelsändamål frånräknats.

I enlighet med beslut av 1946 års riksdag (r. skr. nr 9) är för innevarande budgetår uppfört ett på angivet sätt beräknat förslagsanslag till avsättning till fonden å 3 945 600 kronor.

Uppgifter om fondens ställning lämnas i det av riksräkenskapsverket den 20 augusti 1946 över utredningens betänkande avgivna utlåtandet i samband med att däri berörts frågan om upplösande av specialbudgeten för totalisatormedlen. Till detta utlåtande återkommer jag i följande.

Dessförinnan torde emellertid böra anmärkas, att inkomsterna av totalisatormedel för budgetåret 1947/48 beräknats av *lantbruksstyrelsen* i skrivelsen den 31 augusti 1946 till 5 000 000 kronor samt av *riksräkenskapsverket* i dess skrivelse den 7 december 1946 med inkomstberäkning för budgetåret 1947/48 till 6 000 000 kronor.

I detta sammanhang torde jämväl böra återgivas vissa förslag angående totalisatormedlens användning.

I skrivelsen den 31 augusti 1946 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att avsättningsanslaget till stuteriväsendets fond för budgetåret 1947/48 måtte uppföras med 3 840 400 kronor. Beträffande storleken av anslaget har styrelsen framhållit följande.

I till Kungl. Maj:t avlätna framställningar angående medelsbehovet under budgetåret 1947/48 å stuteriväsendet berörande anslag har styrelsen hem-

ställt om anslag å tillhopa 1 159 600 kronor för stuteribrån i lantbruksstyrelsen, för statens hingstdepåer och stuteri samt för hästavelns befrämjande.

Vid bifall till vad styrelsen föreslagit skulle av den för budgetåret 1947/48 beräknade inkomsten av totalisatormedel återstå (5 000 000 — 1 159 600 =) 3 840 400 kronor, till vilket belopp avsättningsanslaget till stuteriväsandets fond sålunda bör beräknas.

Även *utredningen* har beträffande samtliga av utredningen framförda yrkanden om bidrag under nionde huvudtiteln, för vilka yrkanden i det föregående närmare redogjorts, föreslagit, att erforderliga belopp skulle utgå av totalisatormedel. Såsom inledningsvis omnämndes, har emellertid utredningen jämväl föreslagit, att bidrag skulle utgå under fjärde huvudtitelns monteringsanslag. Enligt utredningen skulle också detta bidrag bestridas av totalisatormedel.

Angående utredningens sistnämnda förslag till bidrag, om vilket förslag utförligare uppgifter lämnats i årets statsverksproposition (1947/48: IV C. 29), må här ur betänkandet återgivas allenast följande.

Arméns ackordshästbestånd bör årligen tillföras omkring 100 varmblodiga hästar. Den årliga merkostnaden härför utgör ungefär 22 500 kronor. Särskild ersättning bör utgå till fodervärd för varmblodig ackordshäst med 250 kronor för häst och år. Dessa utackorderingskostnader uppgå för första året till 27 000 kronor och efter femte året till 135 000 kronor.

Nu angivna merkostnader borde egentligen bestridas från de under fjärde huvudtitelns monteringsanslag beräknade posterna för ackordshästar. I betraktande av den utomordentliga betydelse ett varmblodigt ackordshästbestånd skulle få för ridhästaveln — främst i form av ökade avsättningsmöjligheter för avelsprodukterna — har utredningen emellertid ansett sig böra taga under övervägande, huruvida icke ifrågavarande merkostnader borde utgå av totalisatormedel. Såvitt utredningen kan finna, skulle en dylik anordning icke strida mot vad riksdagen vid olika tillfällen uttalat i fråga om användningen av dessa medel.

I budgettekniskt hänseende torde emellertid samtliga kostnader för arméns ackordshästar alltjämt böra anvisas att utgå av förenämnda anslag under fjärde huvudtiteln och totalisatormedlen tagas i anspråk för ändamålet med tillämpning av samma förfaringsätt, som kommit till användning för att med totalisatormedel bestrida kostnaderna för lantbruksstyrelsens stuteribrå.

Statskontoret har i angivna utlåtanden över lantbruksstyrelsens förevärande framställning och utredningens betänkande anført.

Utredningens förslag att merkostnader, föranledda av ökad utackordering av varmblodiga hästar, skulle täckas av totalisatormedel, har motiverats med den utomordentliga betydelse, ett varmblodigt ackordshästbestånd skulle få för ridhästaveln. Med detta motiv borde emellertid totalisatormedlen disponeras för bestridande jämväl av kostnaderna för inköp av remonter och varmblodiga ackordshästar ävensom av kronans kostnader för vård och utfodring i kronans stall av officerares egna hästar. Det framgår nämligen av betänkandet, att den varmblodiga ridhästaveln i stor utsträckning bäres upp av remonteringen för försvarsväsendet.

Därest specialbudgeten bibehålles, böra ytterligare kapitalökningar å statens utlåningsfonder för hästavelns främjande på det sätt belasta totalisatormedlen, att sammanlagda beloppet av erforderliga avskrivningsanslag avräknas före fastställande av avsättningen till stuteriväsandets fond.

Nyss berörda fråga om upplösning av specialbudgeten för totalisatormedlen har tidigare varit föremål för framställningar. Jag torde sålunda få erinra att jag, såsom av föregående års statsverksproposition framgår (1946/47: IX E. 5), i anledning av en av riksräkenskapsverket gjord framställning förklarade att jag icke fann skäl att då till övervägande upptaga förevarande fråga utan att med avgörandet av frågan finge anstå ännu någon tid.

I skrivelse den 30 mars 1946 (nr 9) uttalade riksdagen, att riksdagen motsatte sig riksräkenskapsverkets förslag, eftersom detta skulle medföra att totalisatormedlen i fortsättningen i mindre utsträckning än som från början varit avsett komme hästaveln till godo.

Riksräkenskapsverket har i sitt utlåtande den 20 augusti 1946 yttrat, att ämbetsverkets förslag byggde på förutsättningen, att totalisatormedlen i verkligheten icke komme till den användning, som riksdagen ursprungligen avsett. Av dessa medel hade i stället betydande belopp dels återförts till budgeten, dels reserverats i stuteriväsendets fond, medan ur samma fond endast obetydliga belopp använts till hästavelns befrämjande, samtidigt som hästaveln inom landet gått tillbaka.

I utlåtandet har vidare anförts.

Under 1920-talet användes de influtna totalisatormedlen i huvudsak för hästavelns befrämjande. Detta tillgodosågs genom att de hithörande medel, som under ett visst budgetår icke blevo disponerade, reserverades under ett reservationsanslag till hästavelns befrämjande. Från och med budgetåret 1930/31 avsattes i stället totalisatormedlen till stuteriväsendets fond. Därvid togs av den kvarstående reservationen å anslaget till hästavelns befrämjande 385 000 kronor i anspråk för allmänna budgeten. Hur relationen mellan influtna och använda totalisatormedel därefter förändrats, framgår av följande sammanställning, i vilken medräknats från driftbudgetanslag och från nyssnämnda fond gjorda utgifter utan hänsyn till omföringar mellan fonden och driftbudgeten.

Budgetår	Influtna totalisatormedel	Över anslag å budgeten disponerade totalisatormedel	Utgifter från stuteriväsendets fond	Summa utgifter av totalisatormedel
1930/31	1 041 630: 70	—	1 004 763: 09	1 004 763: 09
1931/32	910 998: 25	—	1 137 108: 26	1 137 108: 26
1932/33	876 118: 25	—	873 728: 02	873 728: 02
1933/34	888 623: 75	—	948 442: 59	948 442: 59
1934/35	1 035 827: 15	—	622 651: 32	622 651: 32
1935/36	1 140 906: 10	306 367: 77	394 859: 36	701 227: 13
1936/37	1 256 350: 26	458 428: 01	409 446: 31	867 874: 32
1937/38	1 346 313: 15	731 900: 00	97 519: 80	829 419: 80
1938/39	1 473 990: 34	1 019 900: 00	102 016: 33	1 121 916: 33
1939/40	1 268 286: 61	806 900: 00	177 554: 83	984 454: 83
1940/41	1 321 517: 10	776 100: 00	81 161: 43	857 261: 43
1941/42	1 739 964: 64	777 800: 00	82 871: 57	860 671: 57
1942/43	2 652 177: 44	858 400: 00	48 625: 20	907 025: 20
1943/44	3 464 851: 70	926 500: 00	39 794: 80	966 294: 80
1944/45	4 545 452: 50	844 000: 00	120 700: 85	964 700: 85
1945/46	5 895 681: 74	970 000: 00	209 829: 15	1 179 829: 15

Medan sålunda inkomsterna av totalisatormedel alltsedan budgetåret 1933/34 visat stark ökning, ha utgifterna hållits vid en i stort sett oförändrad nivå. Om förestående siffror ställas i relation till under samma tidsperiod inträffade förändringar i penningvärdet och i priser på jordbrukets produkter, är det uppenbart, att statens stöd till hästavelns främjande under angivna tidsperiod i verkligheten blivit reducerat, trots att totalisatormedlen redovisats över en specialbudget.

Under angivna tidrymd ha av influtna totalisatormedel, sammanlagt omkring 31 000 000 kronor, och av reservationen den 30 juni 1930 å 1 000 000 kronor till allmänna budgeten över riksstatstitlen diverse inkomster återförts ungefär 7 000 000 kronor och i stuteriväsendets fond reserverats närmare 11 000 000 kronor. För med specialbudgeten avsedda ändamål ha endast använts cirka 14 000 000 kronor. Medan vid periodens början huvuddelen av totalisatormedelsinkomsten anlätades för hästavelns befrämjande, användes för närvarande knappt en femtedel av denna inkomst för sitt avsedda ändamål.

Fondens behållning per den 30 juni 1946 utgjorde 10 851 097 kronor 4 öre.

Vad utredningen i det remitterade betänkandet föreslagit, innebär en ökning av utgifterna av totalisatormedel. Denna ökning är dock icke så stark, att de inflytande totalisatormedlen bliva disponerade mera än till en del. Man måste därför, om specialbudgetens nuvarande konstruktion bibehålles och inkomstnivån icke visar stark nedgång, räkna med en fortsatt avsevärd fondbildning.

Avsikten med en specialbudget är och måste alltid vara, att de inkomster, som ingå i specialbudgeten, skola användas för ett med specialbudgeten avsett bestämt ändamål. Endast så länge detta krav upprätthålles, kan en specialbudget anses berättigad. I fråga om totalisatormedlen har kravet på specialbudgetens redovisning så till vida formellt upprätthållits att de medel, som icke över budgeten anvisats för hästavelns befrämjande, avsatts till stuteriväsendets fond. Från denna fond, som endast i mycket begränsad omfattning kommit till användning för hästavelns befrämjande, ha emellertid på sätt förut angivits betydande belopp återförts till budgeten. Om riksräkenskapsverket förordat avveckling av totalisatormedlens specialbudget, beror detta icke på någon önskan att minska beloppet av de medel, som komma hästaveln till godo. Men väl har riksräkenskapsverket velat vinna, att redovisningen mot budgeten skall vara så ordnad, att av budgetredovisningen framgår hur totalisatormedlen i verkligheten användas. Det måste enligt riksräkenskapsverkets uppfattning vara orimligt om man i ett läge, där hästaveln av brist på medel befinner sig i tillbakagång, i budgeten redovisar de medel, som avsetts skola komma hästaveln till godo, såsom om de använts för sådant ändamål, trots att detta i verkligheten icke varit fallet. Specialbudgeten har genom sin konstruktion blivit ett instrument för begränsning av medelstilldelningen till hästaveln.

Även *statskontoret* har i sitt över utredningens betänkande avgivna utlåtande hävdade att specialbudgeten för totalisatormedlen borde slopas.

Övriga statliga fonder för hästavelns befrämjande.

Dessa fonder äro statens hästavelsfond samt tre utlåningsfonder, nämligen dels lånefonden för inköp av ädla avelsston, dels lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenerras, dels ock lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras.

Utredningen har, som förut nämnts, i sitt betänkande hemställt, att av totalisatormedel måtte bildas en särskild fond för beviljande av lån för uppförande av ridhus.

I det av riksräkenskapsverket den 20 augusti 1946 över utredningens betänkande avgivna utlåtandet har förordats, att en sammanslagning av förevarande fonder måtte ske.

Med bifall i huvudsak till ett av Kungl. Maj:t i proposition nr 172 till 1916 års riksdag framställt förslag medgav riksdagen (skr. nr 248), att vissa till statsverket influtna inkomster genom andelar i försäljningsmedlen för hästar, vilka utförts ur riket, finge avsättas till en under statskontorets förvaltning ställd fond, benämnd statens hästavelsfond, vilken skulle av statskontoret göras räntebärande. Tillika beslöt riksdagen att, sedan årligen minst en tiondel av fondens avkastning lagts till kapitalet, så stor del av återstoden utav fondens avkastning, som riksdagen för varje år anvisade, finge av Kungl. Maj:t användas till åtgärder för hästavelns främjande.

År 1917 beslöt riksdagen (skr. nr 336) att å lån, som intill ett belopp av 250 000 kronor utlämnades från ifrågavarande fond för inköp av avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras, ränta icke skulle beräknas under lånens amorteringstid; dock skulle vid bestämmande av den del av fondens avkastning, som årligen skulle fonderas, jämväl ett belopp, motsvarande en tiondel av beräknad ränta å berörda lånemedel, läggas till fonden. Den 30 oktober 1917 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 719; ändrad genom kungörelsen nr 138/1946) angående villkoren för erhållande och tillgodonjutande av lån ur statens hästavelsfond för inköp av avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras. Vid 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 54; r. skr. nr 88) beslöts, att högsta utlåningsbeloppet skulle höjas från 250 000 kronor till 450 000 kronor ävensom att vid bestämmandet av den del av fondens avkastning, som årligen skulle fonderas, jämväl ett belopp, motsvarande en tiondel av beräknad ränta å det för inköp av avelshingstar utlånade beloppet, skulle läggas till fonden.

Beträffande den under räkenskapsåret 1945/46 upplupna avkastningen av statens hästavelsfond beslöt 1946 års riksdag (prop. nr 24; r. skr. nr 146), att, sedan ett belopp av 5 400 kronor lagts till fondens kapital, ett belopp av 35 000 kronor finge av Kungl. Maj:t disponeras till åtgärder för hästavelns främjande samt återstoden reserveras.

Föreskrift om tid för ingivande av ansökning om understöd från statens hästavelsfonds avkastning har meddelats i kungörelse den 25 oktober 1918 (nr 814).

I skrivelsen den 30 november 1946 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att beträffande den under räkenskapsåret 1946/47 upplupna avkastningen av statens hästavelsfond besluta, att, sedan 4 800 kronor lagts till fondens kapital, ett belopp av 32 000 kronor finge av Kungl. Maj:t disponeras till åtgärder för hästavelns främjande samt återstoden reserveras. Till stöd för denna hemställan har styrelsen anfört följande.

Statskontoret har uppgivit, att statens hästavelsfonds tillgångar den 30 juni 1946 belöpte sig till 1 496 799 kronor 60 öre, att samma dag 362 340 kronor av fondens kapital vore tagna i anspråk till räntefria lån för inköp av avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras samt att fondens ränteavkastning under budgetåret 1946/47 kunde uppskattas till i runt tal 36 800 kronor.

Under förutsättning att det för hingstlån utlånade kapitalet i likhet med fondens övriga tillgångar gjorts räntebärande och avkastat en ränta av 3,25 procent eller 11 776 kronor, skulle enligt riksdagens ovanberörda beslut nu till fondens kapital läggas — förutom en tiondel av fondens beräknade avkastning eller 3 680 kronor — ett belopp av 1 177 kronor 60 öre, motsvarande en tiondel av nyssnämnda antagna ränteinkomst, vadan sålunda fondkapitalet skulle ökas med sammanlagt 4 857 kronor 60 öre. Lantbruksstyrelsen förordar, att 4 800 kronor av berörda avkastning nu överförs till fonden. Av den beräknade ränteinkomsten skulle vid bifall härtill återstå (36 800 — 4 800 =) 32 000 kronor.

Sistnämnda belopp torde i sin helhet böra tagas i anspråk för de olika ändamål i samband med främjandet av landets hästavel, som under år 1947 kunna finnas vara förtjänta av understöd, sedan till Kungl. Maj:t ställda ansökningar i sådant syfte enligt kungörelsen den 25 oktober 1918 inkommit till lantbruksstyrelsen senast den 1 maj 1947.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 april 1946 skulle av det belopp om 35 000 kronor av fondens avkastning under räkenskapsåret 1945/46, som 1946 års riksdag ställde till Kungl. Maj:ts förfogande, 3 000 kronor under år 1946 användas till arvoden åt ordförandena i statens hästpremieringsnämnder såsom konsulenter i hästavelsfrågor. I det föregående har redogörelse lämnats beträffande fördelningen av återstående belopp, 32 000 kronor, och av beloppet om 100 000 kronor från reservationsanslaget till hästavelns befrämjande (1946/47: IX E. 4).

Slutligen må beträffande denna fond, från vilken utanordnas räntefria lån till högst 8 000 kronor för inköp av hingst av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras, nämnas, att *utredningen* framhållit såsom önskvärt, att dessa lån liksom vid långivningen för inköp av ardennerhingstar kunde utgå med belopp intill 10 000 kronor.

Gällande bestämmelser för lån från de tre lånefonderna för inköp av dels ädla avelsston, dels avelshingstar av ardenneras, dels ock avelsston av nordsvensk ras återfinnas i kungörelsen den 4 juli 1913 (nr 226) med däri genom kungörelserna nr 366/1917, 116/1920 och 630/1937 gjorda ändringar, i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217), ändrad genom kungörelsen nr 631/1937, samt i kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 440), vilken ändrats genom kungörelsen nr 179/1939.

De tre fondernas tillgångar den 30 juni 1946 utgjorde respektive 782 000, 830 000 och 310 000 kronor.

I skrivelsen den 31 augusti 1946 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1947/48 måtte som kapitaltillskott till dessa fonder anvisas belopp om respektive 60 000, 280 000 och 20 000 kronor. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Enligt från statskontoret inhämtade uppgifter utgjorde fondernas disponibla kapital den 30 juni 1946 respektive 381 200, 106 200 och 98 900 kronor. Statskontoret har vidare beräknat att under budgetåret 1946/47 i amorteringar å från fonderna utlämnade lån komme att inflyta respektive 160 000, 200 000 och 80 000 kronor. Inberäknat de av riksdagen för budgetåret 1946/47 till fonderna anvisade anslagen å respektive 30 000, 90 000 och 55 000 kronor utgöra de tillgängliga medlen alltså $(381\ 200 + 160\ 000 + 30\ 000 =)$ 571 200 kronor, $(106\ 200 + 200\ 000 + 90\ 000 =)$ 396 200 kronor och $(98\ 900 + 80\ 000 + 55\ 000 =)$ 233 900 kronor. Från ettvarvt av dessa tre belopp skall dock avdragas summan av genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 juni 1946, den 7 december 1945 och den 1 mars 1946 beviljade men den 30 juni 1946 icke i anspråk tagna lån från fonderna eller 325 500, 275 500 och 120 500 kronor. Till styrelsen har därjämte inkommit en ansökan om lån å 5 000 kronor ur fonden för inköp av ädla avelsston. För ny utlåning under år 1947 skulle därför finnas tillgängliga i fonden för inköp av ädla avelsston $(571\ 200 - 325\ 500 - 5\ 000 =)$ 240 700 kronor, i fonden för inköp av avelshingstar av ardenerras $(396\ 200 - 275\ 500 =)$ 120 700 kronor och i fonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras $(233\ 900 - 120\ 500 =)$ 113 400 kronor.

De för utlåning sålunda tillgängliga beloppen torde emellertid icke förslå till täckande av 1947 års lånebehov, som icke kan beräknas understiga respektive 300 000, 400 000 och 135 000 kronor. För möjliggörande av utlåning i sådan omfattning torde för budgetåret 1947/48 böra anvisas som kapitalinvestering i fonden för inköp av ädla avelsston 60 000 kronor, i fonden för inköp av avelshingstar av ardenerras 280 000 kronor och i fonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras 20 000 kronor.

Utredningen har föreslagit att långivningen för inköp av nordsvenska avelsston, vilken enligt nu gällande bestämmelser vore begränsad till Värmlands och Kopparbergs län samt de norrländska länen, måtte utvidgas att omfatta hela landet med undantag för Malmöhus län, där den nordsvenska rasen icke premierades.

I särskilda remissutlåtanden den 17 september 1946 över lantbruksstyrelsens framställningar har *statskontoret*, som vitsordat styrelsens uppgifter om lånefondernas ställning, ifrågasatt, huruvida av styrelsen beträffande fonderna för inköp av ädla avelsston och av avelshingstar av ardenerras beräknad utlåning icke borde beskäras och anslagsbeloppen därigenom nedbringas. Vad åter angår fonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras har statskontoret förklarat sig icke ha något att erinra mot den föreslagna kapitalinvesteringen.

Förslag om sammanslagning av statens hästavelssfond och de nuvarande tre utlåningsfonderna har förut framförts. *Riksräkenskapsverket* föreslog sålunda i utlåtande den 9 oktober 1943 i anledning av statskontorets utlåtande angående behandlingen av de statskontorets förvaltning underställda räntebärande fonderna m. m., att statens hästavelssfond skulle avvecklas, varvid utestående lån skulle överföras till en utlåningsfond, till vilken de tre nyssnämnda utlåningsfonderna skulle överföras.

I sitt utlåtande den 20 augusti 1946 har riksräkenskapsverket förklarat sig vidhålla, att en sammanslagning av de fyra nämnda fonderna skulle avsevärt

förenkla redovisningen. En sådan sammanslagning skulle även vara ägnad att främja de syften, som utredningen med sina förslag velat tillgodose. Med hänsyn till vad utredningen föreslagit, frånträdde emellertid ämbetsverket sitt tidigare förslag till den del detta avsåge ianspråktagande av den icke utlånade delen av statens hästavelsfond och förordade i stället att denna fond i sin helhet överfördes till den nya lånefonden. Därutöver erfordrades överföring till den nya fonden av medel från stuteriväsens fond för lån till ridhusanläggningar.

Riksräkenskapsverket har i sistnämnda utlåtande vidare anfört.

Den nya kapitalfonden borde benämnas lånefonden för hästavelns befrämjande samt enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, användas för finansiering av all hithörande utlåning. Det högsta årliga belopp, intill vilket fondens medel få användas för lån till inköp av olika slag av avelshingstar och avelsston samt till ridhusanläggningar bör beslutas av riksdagen. Den föreslagna fonden blir icke räntebärande. Dess kapital bör följaktligen vara helt avskrivet. Överföring av medel från statens hästavelsfond och stuteriväsens fond till den föreslagna nya kapitalfonden föranleder alltså icke någon kapitalökning.

Departementschefen.

Det torde vara allmänt erkänt att vårt lands hästavel i stort sett befinner sig på en hög nivå. Ett omfattande och betydelsefullt arbete har på detta område lagts ned av jordbrukarna inom skilda delar av landet. Emellertid har genom inriktningen av avelsarbetet under de senaste årtiondena en förskjutning ägt rum från en lättare typ av hästar till tyngre sådana. Detta har haft till följd att vissa svårigheter uppstått att tillgodose försvarsmaktens behov av hästar framförallt vid mobilisering eller större beredskap. Dessa svårigheter gälla i fråga om såväl ridhästar som dragare. Till en del sammanhånga dessa olägenheter med att aveln av ridhästar och för försvaret lämpliga dragare bedrivs inom vissa förhållandevis begränsade områden i landet. Den varmblodiga hästaveln, som frambringar lämpliga ridhästar, uppehålls sålunda i huvudsak i Skåne och andra därtill gränsande områden i södra Sverige, under det att den nordsvenska hästen, vilken är den för försvaret lämpligaste dragaren, till övervägande delen uppfödes i de norrländska länen samt Kopparbergs, Värmlands, Älvsborgs, Göteborgs och Bohus län. Uppenbarligen medför detta, då försvaret av en eller annan anledning har behov av ett större antal hästar, svårigheter att uppsätta förbanden inom de delar av landet, där hästaveln icke bedrivs i tillräcklig omfattning.

En av de viktigaste orsakerna till hästavelns läge torde vara, att jordbrukarna icke finna det lönande att i större omfattning uppföda hästar av nu ifrågavarande slag. För att stimulera aveln av varmblodiga hästar och hästar av nordsvensk ras att nå önskvärd omfattning torde det vara nödvändigt att på olika sätt underlätta uppfödningen och avsättningen. En utökning av

hästavelns omfattning i landet skulle uppenbarligen bliva till gagn icke blott för försvaret utan även för hästuppfödarna, som härigenom skulle kunna tillföras avsevärda inkomster. Då det stöd som hittills lämnats hästaveln icke synes ha varit tillräckligt för att densamma skall få önskad omfattning, synes erforderligt att ytterligare åtgärder vidtagas. Med hänsyn till att endast minst fyraåriga hästar kunna tagas i anspråk för försvarets behov, kommer det att taga avsevärd tid, innan nu ifrågasatta åtgärder avsätta resultat av betydelse för försvarsmakten. Det är därför önskvärt, att åtgärderna vidtagas snarast möjligt.

Innan jag närmare ingår på de åtgärder, som enligt min uppfattning nu böra vidtagas, torde jag något få beröra den ordning i vilken behöfliga medel böra anvisas. Det är uppenbarligen skäligt att de ytterligare medel, som erfordras för ifrågavarande ändamål, i viss mån utgå i relation till totalisatorinkomsterna.

Medel för stödjande åtgärder å hästavelns område ha förut beviljats dels under särskilda anslag till statens hingstdepåer och stuteri, dels ock under anslaget till hästavelns befrämjande. Därjämte ha av medel, som avsatts till stuteriväsendets fond, belopp ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för vissa särskilt angivna åtgärder, ägnade att främja hästaveln. Av dessa medel ha sålunda, bland annat, belopp utgått för inköp av hästar till statens hingstdepåer och stuteri samt föreslagits skola utgå till åtgärder för förbättrad hovvård. Samtidigt ha emellertid medel anvisats å omkostnadsanslaget till depåerna och stuteriet för häst- och fölinköp samt under anslaget för hästavelns befrämjande för demonstrationer i hovvård och hovbeslag. Denna form av anslagsgivning kan knappast anses vara tillfredsställande. Den försvårar möjligheterna att överblicka de olika men ofta sinsemellan sammanhängande behoven och de för dessa ändamål beviljade anslagen. De belopp, som förut utgått under anslaget: Avsättning till stuteriväsendets fond, torde därför i fortsättningen böra upptagas under det anslag, vartill utgifterna i fråga sakligt sett äro att hänföra.

Vad härefter angår anslagen till statens hingstdepåer och stuteri, i första hand avlöningsanslaget, har jag icke något att erinra mot lantbruksstyrelsens anslagsäskanden beträffande icke-ordinarieposten. Frågan om löneförbättring till hushållerskan vid Flyinge hingstdepå och stuteri torde böra prövas i anslutning till genomförandet av den allmänna löneregleringen.

Med beaktande härav och med hänsyn till beräknade löneklassförändringar m. m. skulle avlöningsstaten erhålla följande utseende.

Ordinarieposten skulle minskas med 1 300 kronor till 42 900 kronor på grund av beräknade löneklassförändringar, medan icke-ordinarieposten skulle uppräknas med $(1\,300 + 450 + 2\,000 + 75 + 5\,250 =)$ i runt tal 9 100 kronor till 180 100 kronor. Arvodesposten och posten särskilda löneförmåner skulle uppföras med oförändrade belopp eller 4 400 respektive 1 600 kronor. För rörligt tillägg skulle beräknas 33 300 kronor. Med hänsyn till vad jag i det följande kommer att föreslå, skulle övriga poster bortfalla.

I anledning av genomförandet av den allmänna löneregleringen för befattningshavare i statens tjänst torde ordinarieposten uppräknas med 24 500 kronor till 67 400 kronor, arvodesposten med 400 kronor till 4 800 kronor och icke-ordinarieposten med 126 100 kronor till 306 200 kronor. För rörligt tilllägg torde beräknas 22 400 kronor.

Avlöningsanslaget bör i enlighet härmed för nästa budgetår upptagas med $(67\,400 + 4\,800 + 306\,200 + 1\,600 + 22\,400 =)$ 402 400 kronor.

I fråga om omkostnadsanslaget har lantbruksstyrelsen föreslagit oförändrat belopp eller 2 000 kronor till sjukvård m. m. Beträffande posten reseersättningar torde Kungl. Maj:tt komma att utfärda nya bestämmelser angående traktamentsersättningar, innebärande en förhöjning av stallbetjänternas tjänstgöringstraktamenten under vistelse å beskällarstation samt av dessa befattningshavares traktamentsersättning under tjänsteresor. Med hänsyn härtill torde posten reseersättningar bära uppräknas med 4 500 kronor till 19 500 kronor. Ytterligare ökning av denna post torde icke bära äga rum. Lantbruksstyrelsens förslag beträffande följande utgiftsposter, nämligen lyse och vatten, övriga expenser, beklädnad, bränsle, furage, lantbeskällares underhåll, byggnaders underhåll, inventariers underhåll, jordbruket och hästskötarskola, vilka poster upptagits till respektive 7 000, 5 000, 8 000, 5 000, 120 000, 68 000, 23 000, 10 500, 10 500, och 2 500 kronor, synas mig bära godtagas. Ej heller föranleder styrelsens förslag om att för häst- och fölinköp bör anvisas 40 000 kronor, i och för sig någon erinran från sin sida. Styrelsen har tillika hemställt att av medel, som föreslagits skola avsättas till stuteriväsendets fond, 50 000 kronor skola ställas till Kungl. Maj:ts disposition för inköp av avelshingstar. Mot detta förslag har jag icke något att invända. Beloppet torde emellertid i överensstämmelse med det förut sagda bära upptagas under sistnämnda delpost. I enlighet med styrelsens förslag torde vidare dispositionsrätten till återstoden av det belopp om 30 000 kronor, som för budgetåret 1942/43 ställts till förfogande för inköp av stambeskällare för Flyinge stuteri, utsträckas att omfatta jämväl budgetåret 1947/48.

Av de för häst- och fölinköp anvisade medlen ha årligen för rekrytering av hingstbeståndet inköpts 15 till 20 varmblodiga föl för en genomsnittlig kostnad av 1 200 kronor, varjämte förbindelse lämnats om ett tilläggspris av likaledes 1 200 kronor att utbetalas om fölet vid fyra års ålder kunnat insättas som beskällare vid någon av depåerna. Utredningen har föreslagit, att ytterligare 10 till 15 föl skola inköpas för en beräknad kostnad av omkring 15 000 kronor samt att tilläggspriserna skola höjas till 2 500 kronor. Kostnaderna för tilläggspriserna skulle enligt utredningen uppgå till 20 000 kronor. Mot förslaget om att inköpa ytterligare föl har lantbruksstyrelsen framfört vissa erinringar. Tillgången å föl skulle sålunda icke vara tillräcklig. Dessutom skulle erfordras ytterligare personal och nya stallutrymmen. Förslaget synes mig emellertid vara ägnat att främja den varmblodiga ridhästaveln. Tillgången å föl torde komma att öka i och med att ytterligare försäljningsmöjligheter erbjudas. Såsom utredningen framhållit, lära depåernas omkostnader komma att nedgå på grund av minskning av antalet olden-

burgska hingstar. Så småningom torde även förhållandevis höga belopp komma att inflyta vid försäljning av de hingstar, som icke uttagas som beskällare. Med hänsyn härtill tillstyrker jag utredningens ifrågavarande förslag. Mot beräkningen av kostnaderna har jag icke något att erinra. För nästkommande budgetår erfordras dock icke särskilda medel för tilläggspriser.

Utredningens förslag om inköp av tre nordsvenska hingstar för ett belopp av tillhoppa 36 000 kronor anser jag mig däremot endast delvis kunna biträda. Skiljaktiga meningar ha framkommit, huruvida det är lämpligt och möjligt att söka utvidga avelsområdena för den nordsvenska hästaveln i södra Sverige. Om så skall ske, torde dock ytterligare hingstar böra uppställas i de områden, som kunna vara av intresse ur denna synpunkt. Därigenom förbilligas betäckningskostnaderna och de nordsvenska stona kunna i större utsträckning föras till framstående avelshingstar. Jag anser mig för närvarande böra föreslå, att en hingst av denna ras inköpes. Lantbruksstyrelsen har framhållit, att de statliga nordsvenska hingstarna tillfördes ett alltför ringa antal ston. För att kunna väcka intresse hos stoägarna i dessa trakter, varest den nordsvenska aveln är stadd i tillbakagång, böra de statliga hingstarna vara av förhållandevis hög klass. Priserna å de bästa nordsvenska hingstarna uppgå för närvarande till belopp mellan 20 000 och 25 000 kronor. För inköp av ytterligare en hingst bör därför anvisas ett något högre belopp än vad utredningen avsett skola utgå för varje hingst, eller sålunda 15 000 kronor.

Det sammanlagda belopp, som sålunda bör upptagas under posten häst- och fölinköp, skulle följaktligen uppgå till $(40\,000 + 50\,000 + 15\,000 + 15\,000 =)$ 120 000 kronor. Angivna specifikation av berörda belopp om 120 000 kronor bör icke vara bindande för medelsdispositionen utan det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, allteftersom förhållandena kunna befinnas lämpliga, använda beloppet i fråga till inköp av hästar av ettdera slaget i större omfattning än vad de specificerade beloppen avse att täcka, ävensom till förstärkning av förenämnda reserverade belopp om 30 000 kronor.

Lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet till hästsjukvård samt till utskylder och utgifter i övrigt, vilka poster upptagits till 1 500 respektive 21 500 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida. Summa utgifter utgör alltså $(2\,000 + 19\,500 + 7\,000 + 5\,000 + 8\,000 + 5\,000 + 120\,000 + 68\,000 + 23\,000 + 10\,500 + 10\,500 + 2\,500 + 120\,000 + 1\,500 + 21\,500 =)$ 424 000 kronor. Med hänsyn härtill och då inkomsterna böra beräknas till det av styrelsen angivna beloppet, 181 500 kronor, torde till omkostnader vid statens hingstdepåer och stuteri för nästa budgetår böra anvisas ett förslagsanslag av $(424\,000 - 181\,500 =)$ 242 500 kronor.

Den av lantbruksstyrelsen föreslagna reparationen av magasinsbyggnaden vid Flyinge hingstdepå och stuteri synes icke kunna utan olägenhet vidare uppskjutas. Medel torde även böra anvisas för omändring och modernisering av ett bostadshus vid Flyinge depå och stuteri samt jämväl för anordnande av toalettrum i personalbostäder vid Strömsholms hingstdepå och för reparation av fönster och dörrar i veterinärbostaden vid denna depå. Mot de för

dessa arbeten beräknade kostnaderna (80 000 + 40 000 + 26 000 + 5 000 =) 151 000 kronor har jag icke något att erinra.

Styrelsens medelsäskande i skrivelsen den 11 september 1946 anser jag mig emellertid kunna biträda allenast i vad avser 1 800 kronor till reparation av södra hingststallet vid Strömsholms hingstdepå. Beloppet i fråga synes mig böra upptagas som anslag för nästa budgetår.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde för nämnda budgetår till byggnadsarbeten vid statens hingstdepåer och stuteri böra anvisas ett reservationsanslag av (151 000 + 1 800 =) 152 800 kronor.

I det föregående har under rubriken hästavelns befrämjande redogjorts för ett flertal anslagsäskanden för skilda ändamål, vilka framställningar sammanförts under vissa delpostrubriker. Vad angår den första av dessa poster eller hästpremieringen har jag i och för sig icke något att erinra mot det av lantbruksstyrelsen i detta hänseende beräknade beloppet 336 300 kronor. I anslutning till vad Hushållningssällskapens ombud uttalat, vill jag emellertid förorda att skådepenningar av silver i stället för sådana av vitmetall utdelas. För detta ändamål erfordras ytterligare 23 000 kronor. För hästpremieringen skulle sålunda anvisas sammanlagt (336 300 + 23 000 =) 359 300 kronor.

Beträffande uppfödningsspremierna anser jag mig kunna tillstyrka, att till premier för särskilt framstående varmblodiga avelsston bör ställas till förfogande ett belopp av 20 000 kronor. Premierna böra som förut utgå med 500 kronor för varje sto, som finnes förtjänt att premieras. Till premier för framstående varmblodiga hingstar har förut utgått 10 000 kronor. I detta hänseende har icke föreslagits någon ändring. Enahanda belopp torde böra anvisas även för budgetåret 1947/48. Båda dessa premiebelopp böra i fortsättningen upptagas under delposten uppfödningsspremier.

Utredningen har föreslagit, att ytterligare premier skola utgå till uppfödare. Således bör utbetalas för varje inköpt remont, varmblodig ackordshäst och uttaget avelssto en premie om 200 kronor samt för varje inköpt ackordshäst, som är fallen efter premierad nordsvensk hingst, en premie om 100 kronor. Ur vissa synpunkter kan det vara lämpligt att på detta sätt med förbigående av eventuella mellanhänder direkt till uppfödaren lämna ett mindre tillskott till köpesumman. Då det föreslagna premiesystemet torde vara ägnat att stödja de avelsgrenar, varom nu är fråga, synes det vara försvarligt att låta ifrågavarande medel utgå under nionde huvudtiteln. Mot de av utredningen för de varmblodiga hästarna beräknade beloppen respektive 107 200, 15 000 och 30 000 kronor torde icke vara något att invända. Till premier för inköpta ackordshästar av nordsvensk härstamning synes böra anvisas ett något högre belopp än vad utredningen föreslagit eller sålunda 50 000 kronor.

För uppfödningsspremier erfordras följaktligen (20 000 + 10 000 + 107 200 + 15 000 + 30 000 + 50 000 =) 232 200 kronor. Därest riksdagen bifaller förevarande förslag, torde det sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda särskilda bestämmelser rörande dessa premier.

Ett genomförande av utredningens förslag om premier för inridning finner jag däremot knappast komma att i någon väsentlig grad medföra ett större och för försvarets behov bättre lämpat ridhästbestånd.

Till lantbruksstyrelsens disposition torde även för nästkommande budgetar böra ställas ett belopp om 2 000 kronor att av styrelsen efter förslag av premieringsnämndernas ordförande utdelas för framstående treåriga nordsvenska ston, som premierats under året.

För främjande av den nordsvenska aveln har utredningen framlagt ett flertal förslag, vilka i stort sett synas mig böra genomföras. Ytterligare medel synas erforderliga för understödjande av hingstföreningar. För den enskilda hingsthållningen bör sålunda utgå bidrag med det av utredningen förordade beloppet 50 000 kronor. Beloppet torde efter förslag av hushållningssällskapen och efter yttrande från lantbruksstyrelsen böra fördelas av Kungl. Maj:t.

Utredningen har vidare föreslagit, att en ökad anskaffning av nordsvenska stoföl, ungston och yngre avelsston till landets södra och mellersta delar skulle ske genom att hushållningssällskapen företoge inköp av sådana föl och ston samt därefter försålde desamma å auktion. Även detta förslag anser jag mig kunna tillstyrka. För täckande av sällskapets kostnader torde emellertid böra anvisas högre belopp än vad utredningen ifrågasatt. För detta ändamål torde sålunda erfordras 50 000 kronor. De av lantbruksstyrelsen mot förslaget framförda betänkligheterna i fråga om redovisning och kontroll över anvisade medel torde icke vara av sådan beskaffenhet att de böra hindra förslagets genomförande. Beloppet i fråga bör med ledning av från sällskapen inkomna ansökningar och efter förslag av styrelsen fördelas av Kungl. Maj:t.

Särskilt i Norrland medföra de stora avstånden att kostnaderna för betäckning av ston bliva förhållandevis höga. Utredningens förslag om särskilda betäckningsbidrag för framstående nordsvenska avelsston torde åstadkomma att dylika ston i större utsträckning än vad nu sker, bliva betäckta av lämpligaste hingst. Då därigenom en hastigare kvalitetsförbättring av rasen skulle kunna ernås, synes förslaget värt att prövas. Bidragen böra utgå efter självkostnad, dock med högst 400 kronor. Omkring 25 sådana transporter anses enligt utredningen årligen vara önskvärda och för varje transport bör i genomsnitt beräknas ett bidrag av 250 kronor. Med hänsyn härtill har medelsbehovet angivits till 6 250 kronor. Denna uppskattning av medelsbehovet synes mig dock väl låg. För ändamålet torde böra anvisas ett något högre belopp än vad utredningen föreslagit eller ett belopp av 10 000 kronor. Medlen torde böra fördelas av lantbruksstyrelsen efter hörande av ordförandena i premieringsnämnderna.

Utredningen har vidare framhållit, att uppfödningförhållandena utgöra det största hindret för en utvidgning av den nordsvenska aveln i de större sammanhängande avelsområdena. Ekonomibyggnader, beten och rastgårdar äro i allmänhet icke tillräckligt stora. Många avelsstoägare äro därför av ekonomiska skäl nödsakade att försälja fölen omedelbart efter avvänjningen. Trots att efterfrågan på unghästar under de sista åren icke gått ner, har

nedslaktning av friska ungföl förekommit. Dessa missförhållanden synas kunna i viss mån undanröjas om, såsom utredningen föreslagit, bidrag kunna utgå för anordnande och underhåll av gemensamhetsbeten för unghästar. Dessa bidrag torde även böra användas till vinteruppfödning av unghästar i anslutning till sådana beten. Jag anser mig därför i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag böra föreslå, att för ifrågavarande ändamål må anvisas ett belopp av 125 000 kronor. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av lantbruksstyrelsen fördela anvisat belopp mellan de hushållningssällskap eller andra sammanslutningar, som böra komma i fråga.

Utredningens förslag om ett engångsanslag för uppförande av ett stostall vid hingstuppfödninganstalten Vången anser jag mig däremot icke för närvarande kunna tillstyrka.

Till särskilda åtgärder för främjande av den nordsvenska hästaveln torde sålunda böra utgå (2 000 + 50 000 + 50 000 + 10 000 + 125 000 =) 237 000 kronor.

Till understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring har för innevarande budgetår anvisats ett belopp om 100 000 kronor. Därjämte ha av medel, som avsatts till stuteriväsendets fond, utgått till Svenska ridsportens centralförbund, Jockeyklubben och Svenska travsportens centralförbund som bidrag till priser särskilt angivna belopp. Även i fortsättningen torde till vissa större föreningar böra utgå särskilda belopp men dessutom böra anvisas ett särskilt belopp att fördelas efter Kungl. Maj:ts bestämmande. För vinnande av bättre överskådlighet beträffande anslagsgivningen torde dessa belopp böra upptagas såsom en särskild delpost under anslaget för hästavelns befrämjande.

Av utredningen har framhållits den stora betydelse såväl tävlings- som uppfödning priser ha för hästavelns utveckling. Det synes för att om möjligt medelst högre priser söka ernå största möjliga resultat nödvändigt att höja bidragen till dessa priser i den mån de utgå till förmån för den varmblodiga ridhästaveln och den nordsvenska hästaveln. Bidrag böra emellertid utgå även för andra ändamål än för priser, bland annat i viss om än mindre utsträckning till täckande av föreningarnas förvaltningskostnader. I enlighet med det anförda torde böra ställas till förfogande för Svenska ridsportens centralförbund ett väsentligt förhöjt belopp eller 100 000 kronor, varav minst 90 000 kronor som bidrag till priser. Till Jockeyklubben, som för innevarande budgetår erhållit 46 000 kronor i huvudsak som bidrag till priser, torde böra utgå 50 000 kronor. Till Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen har utredningen föreslagit skola anvisas 35 000 kronor, varav 12 000 kronor avsetts som premier för inkörning av avelsston, 2 000 kronor till betäckningspremier, 6 000 kronor till uppvisningar, likaledes 6 000 kronor till utställningsändamål, 4 000 kronor till upplysningsverksamhet och återstående 5 000 kronor till förvaltningskostnader. Mot det av utredningen sålunda föreslagna beloppet, 35 000 kronor, har jag icke något att erinra. Även till De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund, som förut i bidrag er-

hållit 10 000 kronor, bör lämnas ett större bidragsbelopp. Dessa föreningar, vilkas medlemmar i stor utsträckning utgöras av yngre lantbrukare och lantbrukarsöner, utföra ett förtjänstfullt arbete för den varmblodiga ridhästaveln. Bidrag bör därför utgå med det av utredningen förordade beloppet, 30 000 kronor. Till Svenska travsportens centralförbund, som förut tilldelats 53 000 kronor, bör anvisas ett något högre belopp eller 60 000 kronor. Bidraget till Föreningen nordsvenska hästen torde böra höjas från 8 000 kronor till 15 000 kronor med hänsyn till önskvärdheten av att föreningens upplysningsverksamhet utvidgas. Säsom bidrag till förenämnda sex föreningar skulle sålunda beräknas sammanlagt (100 000 + 50 000 + 35 000 + 30 000 + 60 000 + 15 000 =) 290 000 kronor. Av beloppen i fråga torde dock allenast ringa del böra få användas för täckande av respektive föreningars förvaltningskostnader. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma om de anvisade medlens disposition och om de villkor, som skola iakttagas för utbekommande av bidragen. I föreningarnas styrelse torde i regel böra finnas en av statlig myndighet utsedd ledamot.

Utöver angivna belopp synes emellertid under denna delpost ytterligare medel böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för understödjande av hästavelnföreningar. Ett flertal mindre, ofta lokalt begränsade föreningar finnas, som utöva en för hästaveln gagnelig verksamhet. Bidragsäskanden komma att framställas i ett flertal olika avseenden och dessa framställningar torde i stor utsträckning komma att vara väl grundade. Ett oförändrat belopp av 100 000 kronor synes böra anvisas för ändamålet.

Utredningens förslag att civila ryttare skola få rätt till fria järnvägsfrakter för hästarna från och till tävlingsplatsen kan jag icke biträda.

För att popularisera ridsporten och samtidigt därmed skapa en reserv av ridhästar för försvaret har utredningen föreslagit bildande av en riksorganisation — Ridfrämjandet — som skulle understödja anläggandet av ridhus samt anskaffandet av ridhästar för lokala ridklubbar i olika delar av landet. Utredningen synes härvid ha haft såsom förebild de riksorganisationer, som nu finnas för andra sportgrenar, exempelvis Skidfrämjandet. Det synes ju önskvärt, att ungdomen kan få tillfälle att bedriva även ridsporten. Utredningens tanke finner jag väl beaktansvärd, men å andra sidan kan jag icke anse lämpligt att staten på sätt utredningen förutsatt skulle taga initiativ till denna organisation och i stor utsträckning ekonomiskt bekosta dess uppbyggande och övriga utgifter. Enligt min uppfattning bör en organisation av ifrågasvarande art igångsättas av det enskilda initiativet och i varje fall till en början framföras och uppbäras av de enskilda intressen, som ute i landet finnas för ridsporten. Sedan ett sådant intresse manifesterats, bör givetvis hinder icke möta att överväga dess stödande med allmänna medel. Dylikt ekonomiskt bistånd från statmakterna har ju lämnats till sporten i övrigt. Emellertid synes nödvändigt att redan nu ett visst stöd lämnas ridsporten om denna skall kunna bliva en folksport med hänsyn till de stora kostnader, som äro förenade med densamma utövande. Möjlighet synes därför i anslutning till vad utredningen föreslagit böra beredas att erhålla lån och bidrag för an-

läggande eller inköp av ridhus och anskaffande av behövt hästmateriel m. m. För sådant ändamål torde böra beviljas räntefria lån intill högst 75 procent av köpesumman samt i övrigt i huvudsak på de av utredningen angivna villkoren. Särskilda lånemedel, lämpligen till ett belopp av 250 000 kronor, torde härför böra ställas till förfogande. I det följande skall jag närmare yttra mig om dessa medel. Vidare synes ett belopp av 70 000 kronor böra anvisas såsom bidrag åt klubbar till ridhusdrift eller till annat understöd åt klubbar för bedrivande av ridning. Dessa medel skulle närmast avses för nedbringande av kostnaderna för ridningen i redan förefintliga ridhus. Uppenbart är att med hänsyn till läget på byggnadsmarknaden för närvarande några nya ridhus knappast kunna komma att uppföras.

I anledning av vad sålunda anförts torde såsom särskild delpost under anslaget till hästavelns befrämjande böra anvisas till understöd åt hästavelsföreningar m. m. (290 000 + 100 000 + 70 000 =) 460 000 kronor.

De framförda förslagen om bidrag till åstadkommande av förbättrad hovvård finner jag förtjänta att prövas. Hovvården är särskilt i Norrland eftersatt och utan tvekan kommer en förbättrad hovvård ej allenast att skapa större uttagningsmöjligheter för hästar till militärt bruk utan även att bliva av stor betydelse för lant- och skogshushållningen. En förbättrad hovvård torde, såsom ock föreslagits, kunna åstadkommas dels genom utökad demonstrationsverksamhet och dels genom bidrag till hovvårdsföreningar och ambulerande hovslagare. Jag biträder därför förslagen om att till demonstrationer i hovvård och hovbeslag måtte anslås ett med 9 000 kronor förhöjt belopp eller sålunda 15 000 kronor samt till understödjande av hovvårdsföreningar och ambulerande hovslagare 55 000 kronor eller tillhoppa 70 000 kronor. Särskilda bestämmelser böra, därest riksdagen bifaller förevarande förslag, sedermera utfärdas av Kungl. Maj:t.

Utöver nu nämnda belopp, som föreslagits skola utgå till hästpremieringen, till uppfödningpremier, till särskilda åtgärder för främjande av den nordsvenska hästaveln, till understöd åt hästavelsföreningar m. m. och till förbättrad hovvård, tillhoppa (359 300 + 232 200 + 237 000 + 460 000 + 70 000 =) 1 358 500 kronor, synes emellertid, såsom även skett föregående år, böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande ett särskilt belopp för åtgärder, ägnade att främja hästaveln i allmänhet. För sådant ändamål har för innevarande budgetår anvisats 50 000 kronor av medel, som avsatts till stuteriväsendets fond. Enahanda belopp torde för budgetåret 1947/48 böra upptagas för understödjande åtgärder i allmänhet å hästavelns område.

Till hästavelns befrämjande torde sålunda böra uppföras ett reservationsanslag om (1 358 500 + 50 000 =) 1 408 500 kronor.

Även framställningen från Svenska ridsportens centralförbund om anslag för inköp av tävlingshästar till de olympiska spelen 1948 finner jag böra bifallas. Föreslagna inköp synas vara nödvändiga, om Sverige skall ha möjlighet att med utsikt till framgång delta i dessa tävlingar. Dessutom tillföres armén genom inköpen värdefullt hästmateriel. Ett belopp om 75 000 kronor bör sålunda ställas till förfogande för angivna ändamål. Beloppet

torde böra utgå av medel, som för budgetåret 1946/47 avsatts till stuteriväsens fond. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma om användningen av anvisat belopp.

Det av Föreningen nordsvenska hästen i dess yttrande framförda förslaget synes förtjänt av beaktande men, då ytterligare utredning beträffande detta förslag synes påkallad, torde jag framdeles, sedan sådan utredning kommit till stånd, ånyo få anmäla frågan för Kungl. Maj:t. Även de av riksdagsmannen Holmström väckta förslagen synas böra bli föremål för ytterligare utredning och överväganden. Ett användande av ädla varmblodiga travhästar såsom ridhästar torde under vissa förhållanden vara ändamålsenligt och medföra fördelar.

Under föregående år ha totalisatormedlen redovisats å särskild specialbudget på så sätt att till avsättning till stuteriväsens fond uppförts ett anslag motsvarande beräknade inflytande totalisatormedel, sedan summan av de för stuteribyran i lantbruksstyrelsen, för statens hingstdepåer och stuteri samt till hästavelns befrämjande å driftbudgeten uppförda beloppen frånräknats. Fondens behållning utgör för närvarande omkring 11 000 000 kronor. Riksräkenskapsverket har beräknat, att under budgetåret 1947/48 i totalisatormedel komme att inflyta 6 000 000 kronor. Därest specialbudgeten i oförändrat skick bibehölles, skulle av totalisatormedel för budgetåret 1947/48 för nedan angivna ändamål följande belopp utgå:

Stuteribyran i lantbruksstyrelsen

Avlöningar	kronor	52 800		
Omkostnader	»	8 000	kronor	60 800

Statens hingstdepåer och stuteri

Avlöningar	kronor	402 400		
Omkostnader	»	242 500		
Byggnadsarbeten	»	152 800	kronor	797 700

Hästavelns befrämjande	»			1 408 500
------------------------	-------	---	--	--	-----------

Summa kronor 2 267 000.

Det belopp, som skulle avsättas till stuteriväsens fond, skulle alltså uppgå till (6 000 000 — 2 267 000 =) 3 733 000 kronor. Såvida icke i fortsättningen dessa anslag höjas eller andra anslag skola på enahanda sätt täckas av totalisatormedel, lärer fonden komma att årligen öka med betydande belopp. En sådan fondbildning kan emellertid icke anses fylla någon uppgift men medför däremot budgettekniskt sett onödiga komplikationer. Jag finner det därför nu, sedan i någon mån överblick åvägabragts angående anslagsbehoven å hästavelns område, vara lämpligt att upplösa denna specialbudget. Ifrågavarande behov böra alltså ej längre täckas av totalisatormedel och vidare avsättning till stuteriväsens fond bör icke ske. Däremot kan lämpligen årligen i samband med att medel äskas hos riksdagen för häst-

avelsändamål, lämnas en sammanställning av därför erforderliga belopp samt även uppgift i vilken omfattning totalisatormedel kunna beräknas inflyta under budgetåret i fråga.

Beträffande den under räkenskapsårets 1946/47 upplupna avkastningen av statens hästavelsfond, vilken avkastning beräknats till 36 800 kronor, torde, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, ett belopp av 32 000 kronor böra ställas till Kungl. Maj:ts disposition för tillgodoseende av ändamål, ägnade att främja hästaveln. Återstoden av avkastningen bör läggas till fondens kapital.

En ytterligare förenkling i budgettekniskt hänseende synes böra genomföras beträffande fonderna för hästavelns främjande. Såsom riksräkenskapsverket framhållit, torde det ur praktiska synpunkter vara lämpligt att sammanföra statens hästavelsfond, från vilken fond lån utlämnas för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras, och de tre utlåningsfonderna för inköp av ädla avelsston, för inköp av avelshingstar av ardenerras och för inköp av nordsvenska avelsston till en gemensam lånefond. Den nybildade fonden torde böra benämnas statens lånefond för hästavelns befrämjande. Förberörda nuvarande fonders behållning per den 30 juni 1946 uppgick till $(1\,496\,799 + 782\,000 + 830\,000 + 310\,000 =)$ sammanlagt i avrundat tal 3 500 000 kronor. Fondernas sammanlagda behållning per den 30 juni 1947 torde kunna beräknas till ungefär samma belopp. Från stuteriväsendets fond bör till den nybildade fonden överföras så stort belopp att denna fonds behållning uppgår till sammanlagt 7 000 000 kronor. Därest behållningen av en eller annan anledning skulle nedgå, böra medel tillskjutas för att täcka minskningen. Fonden skall icke vara räntebärande. Beträffande lån från den nybildade fonden för inköp av hästar böra utfärdas i huvudsak samma bestämmelser, som gälla för lån från statens hästavelsfond och de tre utlåningsfonderna. Såsom utredningen föreslagit, torde dock i sak genomföras den förändringen att långivningen beträffande nordsvenska avelsston, för vilka ston lån för närvarande utlämnas endast i de norrländska länen samt i Kopparbergs och Värmlands län, må utvidgas att omfatta samtliga hushållnings-sällskaps områden, inom vilka denna ras premieras. I övrigt torde däremot icke någon ändring beträffande villkoren för lån för inköp av hästar böra äga rum. Lantbruksstyrelsen har ansett, att behovet av lån för inköp av nordsvenska avelsston för år 1947 icke skulle understiga 135 000 kronor. Med hänsyn till vad nyss anförts angående denna långivning torde emellertid detta belopp icke vara tillräckligt. Från fonden bör i enlighet med det förut sagda även utgå lån för förvärv av ridhusbyggnader m. m. Beträffande dessa lån böra likaledes bestämmelser utfärdas. Årligen bör med riksdagens bifall bestämmas huru stora belopp, som må utlånas för de olika ändamålen. Till täckande av 1947 års lånebehov böra beräknas till lån för inköp av ädla avelsston 300 000 kronor, av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 200 000 kronor, av nordsvenska avelsston likaledes 200 000 kronor och av avelshingstar av ardenerras 400 000 kronor samt till lån för förvärv av ridhusbyggnader m. m. 250 000 kronor.

Stuteriväsendets fond bör upphöra och dess behållning, bortsett från förut berörda tillskott till den nybildade fonden, tillföras den allmänna budgeten. Behållningen i stuteriväsendets fond per den 30 juni 1946 utgjorde omkring 10 850 000 kronor. Inkomsterna av totalisatormedel under innevarande budgetår kunna antagas uppgå till ungefär 6 000 000 kronor. Enligt 1946 års riksdags beslut skulle emellertid av dessa inkomster cirka 1 050 000 kronor utgå för täckande av anslag för hästavelsändamål samt 360 000 kronor ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för diverse ändamål, ägnade att främja hästaveln. Därjämte böra, såsom här förut nämnts, 75 000 kronor tagas i anspråk för inköp av tävlingshästar. Med hänsyn härtill skulle fondens behållning vid budgetårets slut uppgå till $(10\,850\,000 + 6\,000\,000 - 1\,050\,000 - 360\,000 - 75\,000 =)$ 15 365 000 kronor. Därav böra tillskjutas till den nybildade fonden i runt tal 3 500 000 kronor. Det belopp, som sålunda skulle tillföras den allmänna budgeten, kan följaktligen beräknas till $(15\,365\,000 - 3\,500\,000 =)$ närmare 12 000 000 kronor.

Hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) godkänna följande avlöningsstat för statens hingstdepår och stuteri, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	67 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	»	4 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	306 200
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	»	1 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	22 400

Summa kronor 402 400;

2) till *Statens hingstdepår och stuteri*: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 402 400;

3) till *Statens hingstdepår och stuteri*: *Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 242 500;

4) till *Statens hingstdepår och stuteri*: *Byggnadsarbeten* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 152 800;

Kungl. Maj:ts proposition nr 14.

5) till *Hästavelns befrämjande* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1 408 500;

6) medgiva, att av medel, som för budgetåret 1946/47 tillförts stuteriväsendets fond, må för inköp av tävlingshästar till de olympiska spelen 1948 tagas i anspråk ett belopp av högst 75 000 kronor;

7) beträffande den under räkenskapsåret 1946/47 upplupna avkastningen av statens hästavelsfond besluta, att ett belopp av 32 000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras till åtgärder för hästavelns främjande samt återstoden läggas till fondens kapital;

8) godkänna det i det föregående framförda förslaget att genom sammanslagning av statens hästavelsfond, lånefonden för inköp av ädla avelsston, lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras och lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras samt genom tillskott från stuteriväsendets fond bilda en lånefond, benämnd statens lånefond för hästavelns befrämjande, med ett kapital om 7 000 000 kronor;

9) medgiva, att lån ur den nybildade fonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras må beviljas inom de hushållnings-sällskaps områden, varest nordsvenska hästar premieras;

10) medgiva, att ur den nybildade fonden må under budgetåret 1947/48 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 300 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 200 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 200 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenneras 400 000 kronor och för förvärv av ridhusbyggnader m. m. 250 000 kronor;

11) besluta, att stuteriväsendets fond skall upphöra från och med den 1 juli 1947 och dess återstående behållning tillföras allmänna budgeten.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Benno Gårdster.